

POLSKA

Raport roczny dotyczący działań zmierzających do osiągnięcia równowagi pomiędzy zdolnością połowową a wielkością dopuszczalnych połowów **za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r.**

Wprowadzenie

Zgodnie z art. 22 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniającego rozporządzenia Rady (WE) nr 1954/2003 i (WE) nr 1224/2009 oraz uchylającego rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002 i (WE) nr 639/2004 oraz decyzję Rady 2004/585/WE, państwa członkowskie Unii Europejskiej są zobowiązane przekazywać Komisji Europejskiej do 31 maja każdego roku sprawozdania na temat równowagi pomiędzy zdolnościami połowowymi swoich flot a swoimi uprawnieniami do połowów.

I. PODSUMOWANIE RAPORTU

Na dzień 31.12.2015 r. polska flota liczyła 875 statków rybackich (wraz ze statkami połowiącymi na Zalewach: Wiślanym i Szczecińskim). Łączna zdolność połowowa tych statków wynosiła 34 216,22 GT i 81 544,88 kW. Polskie rybołówstwo generalnie dzieli się na dwa podstawowe sektory: rybołówstwo bałtyckie (zaangażowana jest zdecydowanie przeważająca część floty) oraz rybołówstwo dalekomorskie.

Podstawowymi gatunkami poławianymi przez polskich rybaków w Morzu Bałtyckim są: dorsz, szprot, śledź, łosoś, troć i ryby płaskie. Do głównych gatunków poławianych przez polskie statki dalekomorskie należą: dorsz, czarniak, karmazyn, płamiak, makrela, ostrobok.

Polska od dnia przystąpienia do Unii Europejskiej ściśle przestrzega zasad systemu, dotyczącego bilansowania wprowadzanej i wycofywanej z rybołówstwa zdolności połowowej, aktualnie określonego w art. 23 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa.

II. Opinia nt. równowagi pomiędzy zdolnością połowową a zasobami

Biorąc pod uwagę stan dostępnych żywych zasobów morza oraz przysługujące Polsce możliwości połowowe na Morzu Bałtyckim, stwierdzić należy, że istniejący stan floty wymaga zmian. Polska, od dnia przystąpienia do Unii Europejskiej do końca 2013 r., zredukowała w ponad 40% zdolność połowową. Jednakże, mając na uwadze dynamiczne zmiany zachodzące w składzie ichtiofauny Morza Bałtyckiego, niepewność w tym zakresie doradztwa naukowego ICES, a także wahania dostępności możliwości połowowych, dochodzi do czasowej nierównowagi pomiędzy zdolnością połowową, a dostępnymi zasobami. Wprawdzie w ostatnich latach potencjał połowowy uległ bardzo dużemu zmniejszeniu, jednak ze względu na fakt, że przeważająca część floty rybackiej zalicza się do rybołówstwa

przybrzeżnego i nie posiada alternatywnych w stosunku do Morza Bałtyckiego łowisk, niezbędne będzie podjęcie, przerwane z końcem 2011 r., programu trwałego wycofania z eksploatacji statków rybackich. W związku z tym, planowane jest wspieranie osiągnięcia równowagi pomiędzy zdolnością połowową a dostępnymi zasobami poprzez zwiększanie ekonomiczności prowadzenia działalności połowowej. Narzędziem służącym powyższemu celowi będzie program trwałego i tymczasowego zaprzestania działalności połowowej, które będą stanowić w ograniczonym zakresie kontynuację działalności tych programów z lat minionych. Będzie to przejściowy element ochrony zasobów, który pozwoli na zrekomensowanie rybakom niesprzyjających warunków ekonomicznych dla połowów.

Wyniki wskaźników biologicznych, technicznych i ekonomicznych dotyczących polskiej floty bałtyckiej, które zostały przedstawione w rozdziale VIII. Sekcja F *Oszacowanie i dyskusja na temat wskaźników równowagi* oraz w rozdziale IX. *Analiza i ocena równowagi pomiędzy zdolnością połowową a uprawnieniami do połowów w odniesieniu do każdego segmentu floty rybackiej na przestrzeni 3 kolejnych lat* niniejszego raportu wskazują, że niektóre segmenty polskiej floty bałtyckiej nie są skutecznie zrównoważone do dostępnych możliwości połowowych.

Stosownie do art. 22 ust. 4 ww. rozporządzenia Nr 1380/2013, opracowany został *Plan działania* dotyczący segmentów niezrównoważonych. Mając na uwadze, że zgodnie z ww. art. 22 ust. 4, plan działania dla segmentów floty w stosunku do których stwierdzono strukturalną nadwyżkę zdolności jest włączany do raportu danego państwa członkowskiego, opracowany *Plan działania* stanowi integralną część niniejszego raportu i znajduje się w rozdziale X.

Stwierdzenia końcowe zawarte w niniejszym raporcie w odniesieniu do oceny zdolności połowowych do dostępnych możliwości połowowych dla poszczególnych segmentów polskiej floty bałtyckiej nie uległy zmianom w porównaniu do tych, które zostały zawarte w analogicznym raporcie za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r.

Wyraźny brak zrównoważenia do dostępnych możliwości połowowych wykazują w dalszym ciągu następujące segmenty floty bałtyckiej:

- **VL1012 PG** – statki o długości całkowitej od 10 m do 12 m prowadzące połowy netami i innymi narzędziami biernymi,
- **VL1218 DFN** – statki o długości całkowitej od 12 m do 18 m prowadzące połowy netami.

Natomiast następujące segmenty floty w dalszym ciągu wykazują nieznaczne niezrównoważenie do dostępnych możliwości połowowych:

- **VL1218 DTS** – trawlerzy denne o długości całkowitej od 12 m do 18 m lub
- **VL1824 DTS** – trawlerzy denne o długości całkowitej od 18 m do 24 m,

W związku z powyższym *Plan działania* zwarty w niniejszym raporcie w porównaniu do *Planu działania* przedłożonego do raportu za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r. nie uległ zmianie, co oznacza, że jest w dalszym ciągu obowiązujący.

III. SEKCJA A

Opis floty rybackiej

Polskie rybołówstwo generalnie dzieli się na 2 podstawowe sektory:

- **rybołówstwo bałtyckie** (zaangażowana jest zdecydowanie przeważająca część floty),
- **rybołówstwo dalekomorskie**.

Polska flota bałtycka na dzień 31.12.2015 r. liczyła 872 statki rybackie. Łączna zdolność połowowa tych statków wynosiła 16 965,22 GT i 66 953,88 kW. Flota ta obejmuje statki rybackie operujące na wodach Morza Bałtyckiego oraz morskich wodach wewnętrznych, w tym na Zalewach Wiślanym i Szczecińskim.

Polska flota dalekomorska na dzień 31.12.2015 r. liczyła 3 statki rybackie. Łączna zdolność połowowa tych statków wynosiła 17 251 GT i 14 591 kW. Flota dalekomorska obejmuje statki rybackie operujące wyłącznie na wodach poza Morzem Bałtyckim oraz poza wodami wewnętrznymi RP.

Rodzaje wykonywanego rybołówstwa

Rybołówstwo bałtyckie

Podstawowymi gatunkami ryb poławianymi przez polskich rybaków w Morzu Bałtyckim są: dorsz, szprot, śledź, łosoś, troć i ryby płaskie.. Spośród podstawowych gatunków bałtyckich istotne dla polskich rybaków (szczególnie dla floty przybrzeżnej) są połowy dorsza, które podlegają ograniczeniom wynikającym m. in. z planu odbudowy zasobów tego gatunku (znaczące coroczne redukcje kwot połowowych, okresy ochronne i obostrzenia w stosowaniu niektórych narzędzi połowowych). W dużym stopniu na dochody polskich rybaków wpływają połowy ryb pelagicznych (szproty i śledzie). Rybami chętnie poławianymi i równie cennymi gospodarczo są także troć i ryby płaskie. W 2015 r. połowy na Morzu Bałtyckim wynosiły: dorsza (podobszary 22–32) – 13 616,84 t, łososa – 3 745 sztuk, szprota – 64 172,77 t, gładzicy – 142,04 t, śledzia zachodniego (podobszary 22–24) – 2 641,47 t, śledzia centralnego (podobszary 25–27, 28.2, 29 i 32) – 37 073,14 t, troci – 32 066 sztuk oraz storni – 9 440,60 t.

Rybołówstwo dalekomorskie

Głównymi rejonami prowadzenia połowów przez statki dalekomorskie były obszary zarządzane przez Komisję Rybołówstwa Północno-Wschodniego Atlantyku (NEAFC) oraz wody norweskie. W 2015 roku polskie statki prowadziły również połowy na wodach afrykańskich, będących pod jurysdykcją Królestwa Maroka, Republiki Namibii oraz Republiki Angoli. Do głównych gatunków poławianych przez polskie statki dalekomorskie na łowiskach NEAFC: należą: dorsz, plamiak, czarniak, karmazyn i halibut. Na łowiskach zachodniej Afryki główne gatunki występujące w połowach to: makrela, ostrobok, sardynka i sardynela atlantycka. Przyznawane Polsce kwoty dalekomorskie są w pełni wykorzystywane, poprzez połowy bądź wymianę kwot, głównie z Niemcami, Wlk. Brytanią, Łotwą, Estonią, Hiszpanią i Portugalią. Szanse dla rozwoju polskiej floty dalekomorskiej zależą od uzyskania możliwości połowowych na łowiskach dalekomorskich. W 2015 r. połowy dalekomorskie wyniosły łącznie ok. 52,3 tys. ton.

Zmiany we flocie

Zmiany we flocie, z uwzględnieniem jej podziału na flotę bałtycką i flotę dalekomorską, przedstawia poniższa tabela.

	Stan 31.12.2014 r.			Stan 31.12.2015 r.			Zmiana		
	GT	kW	Liczba statków	GT	kW	Liczba statków	GT	kW	Liczba statków
łącznie	34 033,64	81 538,04	873	34 216,22	81 544,88	875	+ 182,58	+ 6,84	+ 2
Flota dalekomorska	17 251,00	14 591,00	3	17 251,00	14 591,00	3	-	-	-
Flota bałtycka	16 782,64	66 947,04	870	16 965,22	66 953,88	872	+ 182,58	+ 6,84	+ 2

Jednocześnie flota bałtycka podlegała procesowi modernizacji, obejmującemu przebudowy i wymiany statków oraz wymiany silników. Tytułem wsparcia programu modernizacji floty rybackiej, realizowanego zarówno w ramach środka 1.3 *Inwestycje na statkach rybackich i selektywność* Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, jak i z wykorzystaniem środków własnych właścicieli statków rybackich, minister właściwy ds. rybołówstwa kontynuował w pierwszym kwartale 2015 r. przyznawanie dodatkowej zdolności połowowej, której źródłem była zdolność po statkach wycofanych z wykonywania rybołówstwa morskiego z urzędu. Powyższa zdolność przyznawana była na cele związane z modernizacją floty rybackiej zgodnie z przyjętymi w 2010 r. *Zasadami przyznawania zdolności połowowej pozostającej w dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi*, opracowanymi przez Zespół zrzeszający przedstawicieli środowiska rybackiego, powołany Zarządzeniem Nr 3 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2010 r.

W 2015 r. przeprowadzono modernizację 17 statków rybackich, wykorzystując przyznaną na powyższy cel przez Ministra dodatkową zdolność połowową w łącznej wielkości 36,12 GT oraz 20 kW. W ramach kontynuacji programu wspierania modernizacji floty w okresie styczeń–luty 2015 r. przyznano dodatkową zdolność połowową na modernizację kolejnych 3 jednostek (6,50 GT), a następnie z uwagi na wejście w życie nowych regulacji prawnych (ustawa z dnia 19 grudnia 2014 r. *o rybołówstwie morskim*), przyznawanie zdolności zostało wstrzymane na czas niezbędny do wydania nowych przepisów wykonawczych regulujących sposób i tryb przyznawania dodatkowej zdolności na cele modernizacyjne.

IV. SEKCJA B

Wpływ programów redukcji nakładu połowowego na zdolność połowową floty

W 2015 r. nie realizowano trwałego wycofania statków rybackich z rybołówstwa w ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007-2013”, ponieważ zakończono realizację Planu Dostosowania Nakładu Połowowego, który był prowadzony w latach 2009-2011.

V. SEKCJA C

Zgodność z systemem entry/exit i z limitem zdolności połowowej floty

Polska ściśle przestrzegała w okresie sprawozdawczym zasad systemu, dotyczącego bilansowania wprowadzanej i wycofywanej z rybołówstwa zdolności połowowej, zgodnie z art. 23 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa.

Zdolność połowowa polskiej floty rybackiej wpisanej do rejestru statków rybackich na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosi 34 216,22 GT oraz 81 544,88 kW.

Zdolność połowowa polskiej floty rybackiej, określona w rejestrze statków rybackich, w żadnym momencie nie przekraczała limitów zdolności połowowej w zakresie GT i kW, o których mowa w załączniku II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa (art. 22 ust. 7).

VI. SEKCJA D

Podsumowanie silnych i słabych punktów systemu zarządzania flotą

Plany polepszenia systemu zarządzania flotą

Informacje na temat poziomu zgodności z instrumentami dotyczącymi polityki flotowej

Polska w pełni realizuje wynikające z prawa unijnego ograniczenia w zdolności połowowej floty dotyczące bilansowania wprowadzanej i wycofywanej z rybołówstwa zdolności połowowej. Określona w rejestrze statków rybackich zdolność połowowa polskiej floty rybackiej w żadnym momencie nie przekraczała limitu zdolności połowowej, o której mowa w załączniku II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa.

Istotnym elementem systemu zarządzania polską flotą rybacką jest użytkowany rozbudowany system informatyczny. W skład tego systemu informatycznego wchodzi centralna baza danych zawierająca informacje niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania administracji rybackiej i wykorzystywania ich do kontroli wykonywania rybołówstwa. System uwzględnia zależności między procedurami związanymi z rejestracją statków, wydawaniem licencji i zezwoleń połowowych, rejestrowaniem i rozliczaniem połowów oraz posiada blok statystyczny umożliwiający generowanie szerokiego zestawu raportów. Dodatkowo posiada moduł umożliwiający wprowadzanie do bazy danych raportów elektronicznych wysyłanych zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1224/2009¹ oraz z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 404/2011². System ten zbudowany został

¹ rozporządzenie Rady (WE) nr 1224/2009 z dnia 20 listopada 2009 r. ustanawiającego wspólnotowy system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 847/96, (WE) nr 2371/2002, (WE) nr 811/2004, (WE) nr 768/2005, (WE) nr 2115/2005, (WE) nr 2166/2005, (WE) nr 388/2006, (WE) nr 509/2007, (WE) nr 676/2007, (WE) nr 1098/2007, (WE) nr 1300/2008, (WE) nr 1342/2008 i uchylające rozporządzenia (EWG) nr 2847/93, (WE) nr 1627/94 oraz (WE) nr 1966/2006 (Dz. Urz. UE L 343 z 22.12.2009 r., str. 1, z późn. zm.)

² rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 404/2011 z dnia 8 kwietnia 2011 r. ustanawiające szczegółowe

w nowoczesnej technologii informatycznej, zapewniającej między innymi większą funkcjonalność i szybkość działania oraz możliwość dostępu dla wszystkich uprawnionych użytkowników za pomocą sieci Internet. W 2015 r. wprowadzono do dotychczas użytkowanego systemu nowy „moduł naruszeń” umożliwiający ewidencjonowanie w systemie naruszeń dokonywanych przez polskie jednostki rybackie oraz udokumentowanie całego postępowania administracyjnego, jakie przeprowadza się w danej sprawie.

Od 2009 r. rozpoczęło się pełne użytkowanie nowoczesnego satelitarnego systemu monitorowania statków rybackich VMS (Vtrack), który w 2015 r. funkcjonował prawidłowo.

Od stycznia 2011 r. wdrożono System Elektronicznej Rejestracji i Elektronicznego Raportowania (ERS-Vcatch) umożliwiający elektroniczne raportowanie dokumentów połowowych, wyładunkowych zgodnych z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1224/2009 oraz rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 404/2011. System ten w 2015 r. działał prawidłowo. Na wszystkich polskich jednostkach o długości całkowitej większej od 12 m, tj. na 197 jednostkach wykonane zostały prace umożliwiające elektroniczną rejestrację i raportowanie działalności połowowej, deklaracji wyładunkowej/przeładunkowej drogą elektroniczną. W 2015 r. połowy prowadzone z tych statków były rejestrowane w drodze wypełniania dzienników elektronicznych.

Wdrożony w 2011 r. automatyczny system uprzednich zgłoszeń bazujący na wiadomościach SMS, w 2015 r. działał prawidłowo. Dane przesyłane z jednostki rybackiej były automatycznie umieszczane w czasie rzeczywistym w jednej bazie danych do której możliwy jest dostęp inspektorów poprzez sieć Internet.

Warunkiem efektywnego zarządzania flotą rybacką jest zapewnienie równowagi pomiędzy możliwościami połowowymi a dostępnymi żywymi zasobami morza. W związku z czym, w najbliższej perspektywie decydujące będzie dostosowanie wielkości i struktury floty do przysługujących Polsce uprawnień połowowych. Zarządzanie w obu obszarach, oparte dotychczas na przepisach wynikających wprost z prawa unijnego oraz na przepisach ustawy z 2004 r., zostało zmodyfikowane i wzmocnione w nowej ustawie z dnia 19 grudnia 2014 r. *o rybołówstwie morskim* (Dz. U. z 2015 r. poz. 222), która obowiązuje od dnia 4 marca 2015 r.

Przyjęte rozwiązania obejmują nadanie ministrowi właściwemu do spraw rybołówstwa kompetencji w zakresie zarządzania zdolnością połowową, co pozwoli na efektywne wykorzystanie dostępnego Polsce limitu zdolności połowowej (GT / kW), który z uwagi na jego sukcesywnie zmniejszającą się wielkość powinien być możliwie w każdym czasie związany ze statkami aktywnie wykonywującymi rybołówstwo komercyjne. Przepisy przewidują:

- ustalenie 3 segmentów floty wg ich obszaru działania (flota na morskich wodach wewnętrznych, flota bałtycka, flota dalekomorska) i maksymalnego nakładu połowowego,

przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 1224/2009 ustanawiającego wspólnotowy system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa (Dz. Urz. L 112 z 30.4.2011, str.1-153)

który może być wykorzystywany w danym segmencie (czyli prowadzić połowy na danych wodach). Jest to efekt zarządzania nakładem połowowym floty poprzez określenie jej struktury i nie ma wpływu na całkowity limit zdolności połowowej (GT/kW) przysługującej Polsce³.

- utratę przez właściciela statku prawa do dysponowania indywidualną zdolnością połowową po upływie pięciu lat od dokonania ostatniego wyładunku organizmów morskich złowionych przy użyciu danego statku rybackiego, jeżeli w tym okresie zdolność ta nie stanie się integralną częścią innego statku aktywnie wykonującego rybołówstwo;
- ustalenie trybu zarządzania przez ministra właściwego do spraw rybołówstwa wolną zdolnością połowową, w ramach czego, zakłada się wspieranie unowocześnienia floty oraz w razie potrzeby przekierowanie części statków do innych pod względem poławianych gatunków sektorów, powodujące zmniejszenie presji na połowy gatunków, których zasoby będą aktualnie wymagały odbudowy;
- wzmocnienie możliwości zapobiegania nadmiernemu rozdrobieniu potencjału połowowego w ramach tzw. „klonowania” (m.in.: odmowa wpisu do rejestru statków rybackich, w miejsce statku uprzednio wycofanego więcej niż jednej nowej jednostki).

VII. SEKCJA E

Informacje na temat zmian procedur administracyjnych w stosunku do zarządzania flotą

W związku z wejściem w życie w dniu 4 marca 2015 r. ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. *o rybołówstwie morskim* (Dz. U. z 2015, poz. 222) nastąpiło rozszerzenie procedur administracyjnych w zakresie zarządzania polską flotą rybacką.

Przed dniem wejścia w życie powyższej ustawy, prowadzenie rejestru statków rybackich w zakresie wpisywania i wykreślenia statków rybackich z rejestru oraz zmiany wpisów w rejestrze sprowadzało się do przeprowadzenia czynności technicznych. Od dnia obowiązywania ww. ustawy w sprawach dotyczących dokonywania wpisów statków rybackich do rejestru i zmian wpisów w rejestrze wydawane są decyzje (art. 14 ust. 1). Jednocześnie, dokonywane dotychczas na podstawie art. 11 ustawy z dnia 19 lutego 2004 r. *o rybołówstwie* (Dz. U. Nr 62, poz. 574, z późn. zm.) wykreślenie statków rybackich z rejestru, odbywa się obecnie poprzez wycofanie danego statku rybackiego z wykonywania rybołówstwa komercyjnego (w tej sprawie również wydaje się decyzje – art. 19 ww. ustawy *o rybołówstwie morskim*). W praktyce oznacza to, że przeprowadzenie czynności technicznych w rejestrze statków rybackich w związku z wpisem statku rybackiego do rejestru, zmianą wpisu w rejestrze oraz wycofaniem statku rybackiego z wykonywania rybołówstwa komercyjnego wymaga wydania odpowiedniej decyzji ministra właściwego ds. rybołówstwa.

³ Ze względu na prawa historyczne oraz specyfikę polskich połowów, część małych statków rybackich może operować w 2 segmentach (Bałtyku oraz morskich wodach wewnętrznych), co nie wpływa jednak na całkowity limit wartości limitu zdolności połowowej (GT / kW) przysługującej Polsce.

Dodatkowo ww. ustawa *o rybołówstwie morskim* wprowadziła wymóg wyodrębnienia **segmentów floty** obejmujących statki rybackie, przy użyciu których prowadzi się rybołówstwo komercyjne. I tak, zgodnie z art. 9 ust. 1 ww. ustawy, wyodrębnione zostały 3 segmenty floty rybackiej:

1) na wodach otwartych Morza Bałtyckiego, obszarach wyłącznej strefy ekonomicznej i morza terytorialnego, Zatoki Puckiej i Zatoki Gdańskiej, o długości całkowitej nie mniejszej niż 5 m;

2) na obszarach, o których mowa w art. 4 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. *o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej oraz na obszarach na północ od granicy między wodamiorskimi a wodami śródlądowymi* wyznaczonej w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 3 - o długości całkowitej do 12,00 m;

3) na obszarach morskich innych niż wymienione w pkt 1 i 2 (rybołówstwo dalekomorskie).

Ponadto, określone zostały **pułapy zdolności połowowej** dla ww. segmentów floty. Zgodnie z art. 9 ust. 2 ww. ustawy *o rybołówstwie morskim* zdolność połowowa dla segmentu floty statków rybackich prowadzących rybołówstwo komercyjne:

1) na wodach otwartych Morza Bałtyckiego, obszarach wyłącznej strefy ekonomicznej i morza terytorialnego, Zatoki Puckiej i Zatoki Gdańskiej, o długości całkowitej nie mniejszej niż 5 m – nie może wynieść więcej niż 16 797,41 GT i 64 043,59 kW;

2) na obszarach, o których mowa w art. 4 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. (...) - o długości całkowitej do 12,00 m – nie może wynieść więcej niż 950,07 GT i 7964,7 kW;

3) na obszarach morskich innych niż wymienione w pkt 1 i 2 – nie może wynieść więcej niż 21 526 GT i 22 441 kW.

VIII. SEKCJA F

Oszacowanie i dyskusja na temat wskaźników równowagi

Opracowanie poniższych wskaźników oceny równowagi pomiędzy zdolnością połowową, a wielkością dopuszczalnych połowów zostało przygotowane w 2016 r. przez Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy w Gdyni na zlecenie Departamentu Rybołówstwa Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

Metodologia obliczeń wskaźników jest zgodna z wytycznymi Komisji Europejskiej „Wytyczne dotyczące analizy równowagi między zdolnością połowową a uprawnieniami do połowów, zgodnie z art. 22 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa” („Guidelines for the analysis of the balance between fishing capacity and fishing opportunities according to Art 22 of Regulation (EU) No 1380/2013 of the European Parliament and the Council on the Common Fisheries Policy”).

Źródła danych nie uległy zmianie w stosunku do założeń na jakich opierały się wskaźniki przygotowane poprzednio. Dane pochodzą z dokumentów doradczych ICES dla stad bałtyckich z 2014-2016 roku oraz danych połowowych za lata 2013-2015.

Morski Instytut Rybacki – PIB dokonał wyliczenia następujących wskaźników dla polskiej floty bałtyckiej:

- wskaźniki biologiczne (dla lat 2013–2015):

- *wskaźnik zrównoważonego odłowu (sustainable harvest indicator),*
- *wskaźnik zagrożonych stad (stocks-at-risk indicator);*

- wskaźniki techniczne (dla lat 2013–2015):

- *wskaźnik wykorzystania statku (vessel utilisation indicator),*
- *wskaźnik nieaktywnej floty (inactive fleet indicator);*

- wskaźniki ekonomiczne (dla lat 2012–2014):

- *wskaźnik zwrotu z inwestycji (ROI) a druga w kolejności najlepsza opcja wariantowa (Return of Investment (ROI) vs. next best alternative),*
- *wskaźnik stosunku dochodu bieżącego do dochodu stanowiącego próg rentowności (CR/BER) (ratio between current revenue (CR) and break-even revenue (BER)).*

Analizę wskaźników przeprowadzono dla następujących segmentów polskiej floty bałtyckiej:

VL0010 PG – Statki o długości całkowitej do 10 metrów, poławiające netami i innymi narzędziami biernymi.

VL1012 PG – Statki o długości całkowitej od 10 do 12 metrów, poławiające netami i innymi narzędziami biernymi.

VL1218 DFN – Statki o długości całkowitej od 12 do 18 metrów, poławiające netami.

VL1218 DTS – Trawlery denne o długości całkowitej od 12 do 18 metrów.

VL1824 DTS – Trawlery denne o długości całkowitej od 18 do 24 metrów.

VL1824 TM – Trawlery pelagiczne o długości całkowitej od 18 do 24 metrów.

VL2440 TM – Trawlery pelagiczne o długości całkowitej od 24 do 40 metrów.

1. Wskaźnik zrównoważonego odłowu

Wskaźnik ten odzwierciedla w jakim stopniu dany segment floty opiera się na połowie przelowionych stad. Podobnie jak w poprzednich opracowaniach, jako docelową śmiertelność połowową przyjęto śmiertelność F_{MSY} , tj. śmiertelność prowadzącą do maksymalnego zrównoważonego połowu (MSY) w skali wielolecia.

Wartość wskaźnika opracowano na podstawie stad, dla których ICES przygotowuje analityczną ocenę stanu zasobów:

- dorsza zachodniego Bałtyku (podobszary 22-24),
- śledzia zachodniego Bałtyku (podobszary 20-24),
- śledzia centralnego Bałtyku (podobszary 25-29 i 32),
- szprota całego Bałtyku (podobszary 22-32).

Wskaźnik zrównoważonego odłowu poszczególnych segmentów floty wyznaczany jest na podstawie wszystkich stad (n), dla których istnieją wystarczające dane. Wskaźnik zrównoważonego odłowu jest średnią proporcji F/F_{msy} dla poszczególnych stad (i) ważoną przez wyładunki tych stad (V_i):

$$\frac{\sum_{i=1}^{i=n} V_i \frac{F_i}{F_{msy_i}}}{\sum_{i=1}^{i=n} V_i}$$

Im niższa wartość wskaźnika tym w mniejszym stopniu dany segment floty opiera się na połowie przelowionych stad, wskaźnik ten nie powinien przekroczyć wartości 1.

Zgodnie ze wskazówkami STECF wskaźnik nie może być obliczony w przypadku gdy więcej niż 60% połowów stanowi połów stad, dla których śmiertelność połowowa i F_{msy} nie są wyznaczone. Obliczanie tego wskaźnika w oparciu o CPUE (połów na jednostkę nakładu połowowego) nie jest zalecane. W latach 2013-2015 wymienione powyżej stada stanowiły więcej niż 70% całkowitych połowów polskiej floty.

Tabela 1. Wskaźnik zrównoważonego odłowu dla analizowanych segmentów polskiej floty w latach 2013-2015

Segment floty	2013	2014	2015
VL0010 PG	0.62	0.75	0.85
VL1012 PG	1.48	1.28	1.28
VL1218 DFN	1.69	1.55	2.97
VL1218 DTS	1.30	1.51	1.13
VL1824 DTS	1.35	1.41	1.01
VL1824 TM	1.35	1.39	0.97
VL2440 TM	1.25	1.30	0.96

Wskaźnik zrównoważonego odłowu w latach 2013-2015 nie przekroczył wartości 1 tylko w przypadku segmentu floty VL0010 PG. W 2015 roku sytuacja uległa poprawie, ponieważ wskaźnik ten wyniósł mniej niż 1 również dla segmentu VL1824 TM oraz VL2440 TM. Oznacza to, że w pozostałych przypadkach segmenty floty polskiej bazują na połowach stad, które są eksploatowane na poziomie **wyższym niż F_{MSY}** , w 2015 były to cztery segmenty: VL1012 PG, VL1218 DFN, VL1218 DTS, VL1824 DTS.

2. Wskaźnik zagrożonych stad

Wskaźnik zagrożonych stad ma na celu monitorowanie sytuacji, w której zagrożone stada są eksploatowane przemysłowo. **Wskaźnik przyjmuje wartość „1” gdy połowy stada mającego status zasobów zagrożonych stanowią ponad 10% połowów danego segmentu floty lub gdy dany segment floty wykonuje ponad 10% połowów stada mającego status zasobów zagrożonych**, w przeciwnym razie wskaźnik zagrożonych zasobów równa się „0”.

$$\sum_{i=1}^{i=n} (1 \text{ jeżeli } (C_i > 0.1C_t) \text{ lub } (C_i > 0.1T_i); \text{ w przeciwnym razie } 0)$$

C_i – połów

C_t – połów całkowity wszystkich stad w obrębie danego segmentu

T_i – całkowity połów stada i , wykonany przez wszystkie segmenty

Do kategorii stad zagrożonych kwalifikują się:

- stada których biomasa spadła poniżej B_{lim} ,
- stada dla których zalecono zamknięcie rybołówstwa, zakaz połowów ukierunkowanych, ograniczenie połowów do najniższego możliwego połowu, itp.,
- stada, które obejmują regulacje dotyczące zwracania złowionych ryb do morza w nienaruszonym stanie, bądź dotyczące zakazu wyładunku,
- stada znajdujące się na „czerwonej liście” lub liście CITES.

Spośród ocenianych stad **jedynie biomasa dorsza zachodniego Bałtyku jest poniżej B_{lim}** . Wyznaczone dla analizowanych segmentów polskiej floty łowiącej na Bałtyku wartości *wskaźnika zagrożonych stad* przedstawiono poniżej w tabeli 2 a-c.

Tabela 2 a-c. Wskaźnik zagrożonych stad dla analizowanych segmentów polskiej floty

a) 2013 rok

Segment floty	Połów dorsza 22-24 [tys. ton]	Suma połowów [tys. ton]	Wskaźnik
VL0010 PG	0.046	8.445	0
VL1012 PG	0.252	4.506	1
VL1218 DFN	0.076	1.520	1
VL1218 DTS	0.236	16.391	1
VL1824 DTS	0.076	10.132	1
VL1824 TM	0.008	80.327	0
VL2440 TM	0.012	12.716	0
suma połowów	0.707	134.038	

b) 2014 rok

Segment floty	Połów dorsza 22-24 [tys .ton]	Suma połowów [tys. ton]	Wskaźnik
VL0010 PG	0.036	8.607	0
VL1012 PG	0.252	4.149	1
VL1218 DFN	0.127	3.053	1
VL1218 DTS	0.308	16.190	1
VL1824 DTS	0.113	13.192	1
VL1824 TM	0.002	13.345	0
VL2440 TM	0.010	59.906	0
suma połowów	0.848	118.442	

a) 2015 rok

Segment floty	Połów dorsza 22-24 [tys .ton]	Suma połowów [tys. ton]	Wskaźnik
VL0010 PG	0.030	8.810	0
VL1012 PG	0.208	3.858	1
VL1218 DFN	0.081	1.094	1
VL1218 DTS	0.321	18.371	1
VL1824 DTS	0.089	14.831	1
VL1824 TM	0.000	15.490	0
VL2440 TM	0.015	72.273	0
suma połowów	0.745	134.725	

W latach 2013-2015 w żadnym z segmentów floty połów dorsza zachodniego Bałtyku nie przekroczył 10% połowu danego segmentu.

Połowy dorsza zachodniego są nieznaczne, stanowią niecały 1% całkowitego połowu wykonywanego przez polskie rybołówstwo. Jednakże **ze względu na spełnienie drugiego warunku (dany segment floty wykonuje ponad 10% połowów stada mającego status zasobów zagrożonych) wskaźnik zagrożonych stad wynosi 1 dla segmentów: VL1012 PG, VL1218 DFN, VL1218 DTS, VL1824 DTS** (tabela 2 a-c).

3. Wskaźnik wykorzystania statku

Obliczenia *wskaźnika wykorzystania statku* zostały oparte o rzeczywiste dane o aktywności bałtyckiej floty rybackiej w latach 2013-2015 (baza ERS). Dzień połowowy, podobnie jak we wcześniejszych latach, został zdefiniowany, zgodnie z Decyzją Komisji z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu wspólnotowego gromadzenia danych, zarządzania nimi i ich wykorzystywania w sektorze rybołówstwa na lata 2011-2013 (notyfikowana jako dokument nr C(2009) 10121 (2010/93/UE)), jako dowolny nieprzerwany okres 24 godzin (lub jego część), w którym statek znajduje się w danym obszarze oraz znajduje się poza portem. Moc silnika (kW) i pojemność statku (GT) została określona na podstawie informacji z bazy danych ERS danego dnia aktywności połowowej statku. Dlatego obydwie te wartości uwzględniają zmiany parametrów statku jakie miały miejsce w trakcie roku. Ponadto, w odróżnieniu od metodologii obliczeń *wskaźnika nieaktywnej floty* (gdzie uwzględniono tylko statki wpisane do rejestru na dzień 1 stycznia danego roku) w obliczeniach wskaźnika wykorzystania potencjału floty uwzględniono wszystkie statki aktywne w trakcie roku (w tym statki, które weszły do eksploatacji po 1 stycznia danego roku). Zgodnie z metodologią DCF (Data Collecting Framework) faktyczną

maksymalną liczbę dni połowowych dla danego segmentu określono biorąc pod uwagę liczbę dni najbardziej aktywnego statku do niego należącego. Nie obliczano teoretycznej liczby dni połowowych.

Tabela 3. Statystyki wykorzystania poszczególnych segmentów floty w latach 2013-2015

Rok	Segment	Liczba, moc i pojemność			aktualny nakład (praca)			maksymalny potencjał (dane z obserwacji)				WSKAŹNIK	
		liczba	kW	GT	dni	kWdni	GTdni	dni na 1 statek ¹	dni razem	kWdni	GTdni	kW dni	GT dni
2013	VL0010 PG	485	14 483	1 549	38 981	1 230 359	134 715	227	110 095	3 287 529	351 600	37%	38%
	VL1012 PG	102	6 670	1 118	9 161	612 724	106 637	214	21 828	1 427 436	239 356	43%	45%
	VL1218 DFN	34	3 925	953	3 206	374 392	89 609	230	7 820	902 806	219 240	41%	41%
	VL1218 DTS	75	10 372	2 173	8 682	1 172 191	251 495	196	14 700	2 032 824	425 910	58%	59%
	VL1824 DTS	33	7 214	1 897	3 174	699 742	183 665	171	5 643	1 233 588	324 345	57%	57%
	VL1824 TM	18	4 955	1 300	2 246	625 231	164 734	194	3 492	961 270	252 137	65%	65%
	VL2440 TM	42	17 194	6 976	5 067	2 106 726	872 136	213	8 946	3 662 331	1 485 861	58%	59%
2013 Suma	789	64 813	15 966	70 517	6 821 364	1 802 991		172 524	13 507 784	3 298 448	50%	55%	
2014	VL0010 PG	526	14 575	1 581	41 999	1 256 240	136 184	224	117 824	3 264 725	354 121	38%	38%
	VL1012 PG	107	7 003	1 174	9 198	629 080	107 869	213	22 791	1 491 652	250 015	42%	43%
	VL1218 DFN	28	3 253	784	2 950	354 363	83 943	219	6 132	712 341	171 639	50%	49%
	VL1218 DTS	73	9 707	2 140	8 816	1 160 211	265 267	198	14 454	1 922 060	423 817	60%	63%
	VL1824 DTS	35	7 622	1 989	4 079	884 560	234 851	171	5 985	1 303 433	340 112	68%	69%
	VL1824 TM	21	5 651	1 545	2 186	599 978	177 091	190	3 990	1 073 690	293 569	56%	60%
	VL2440 TM	43	17 422	7 276	4 530	1 823 148	763 371	164	7 052	2 857 195	1 193 332	64%	64%
2014 Suma	833	65 233	16 489	73 758	6 707 579	1 768 577		178 228	12 625 095	3 026 604	53%	58%	
2015	VL0010 PG	516	14 338	1 548	40 926	1 241 954	129 311	219	113 004	3 139 965	339 064	40%	38%
	VL1012 PG	103	6 890	1 153	8 463	560 979	97 625	196	20 188	1 350 370	225 998	42%	43%
	VL1218 DFN	23	2 878	681	2 501	305 586	72 438	218	5 014	627 382	148 460	49%	49%
	VL1218 DTS	69	8 798	2 018	8 045	1 027 487	241 167	201	13 869	1 768 341	405 572	58%	59%
	VL1824 DTS	38	8 455	2 187	3 817	841 979	224 192	185	7 030	1 564 212	404 544	54%	55%
	VL1824 TM	20	5 125	1 351	2 369	605 477	167 721	201	4 020	1 030 125	271 526	59%	62%
	VL2440 TM	41	16 590	6 965	5 044	2 055 704	872 816	187	7 667	3 102 315	1 302 526	66%	67%
2015 Suma	810	63 073	15 903	71 165	6 639 166	1 805 270		170 792	12 582 710	3 097 690	53%	58%	

Uwaga: z powodu łączenia statków między segmentami (w przypadku mniejszej od 10 liczby jednostek) oraz uwzględnienia w obliczeniach wszystkich statków aktywnych w trakcie roku, dane o liczbie statków mocy i pojemności mogą się różnić od danych przedstawionych w tabeli 2.

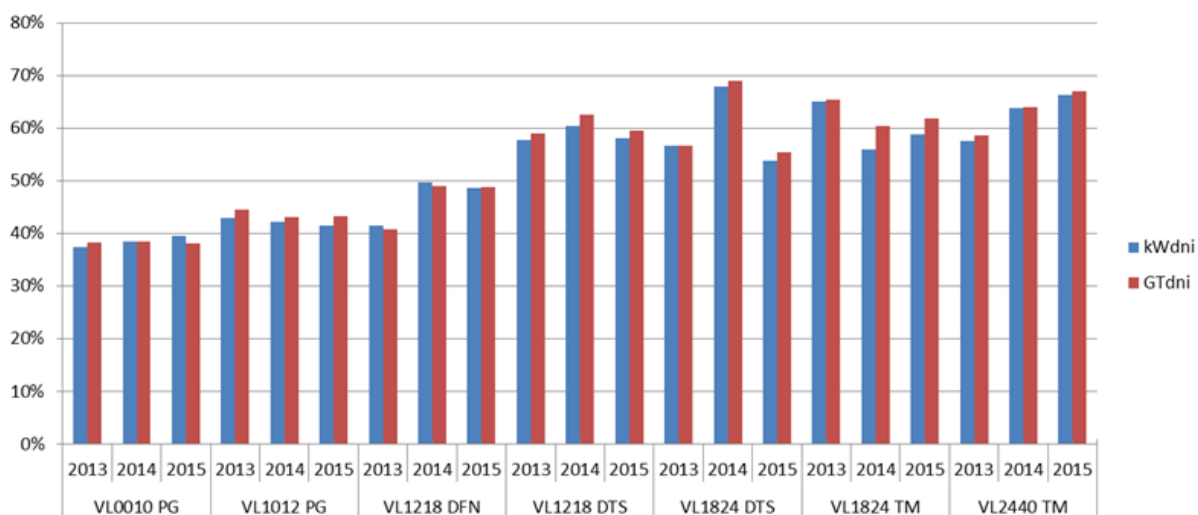
¹ liczba dni w morzu najaktywniejszego statku w danym segmencie

Otrzymane wyniki, opierając się na wskazówkach interpretacyjnych zawartych w wytycznych, wskazują na niewykorzystanie potencjału połowowego floty rybackiej. We wszystkich segmentach floty obliczony wskaźnik zarówno dla kWdni jak i GTdni dla wszystkich lat jest niższy od referencyjnego (0,7). Wartości wskaźników dla floty ogółem nie wykazują znaczących zmian w analizowanych latach. Po nieznacznym wzroście wskaźnika w 2014 r. (z 50% do 53% oraz z 55% do 58%) nie uległ on dalszej zmianie w 2015 r.

Poziom wykorzystania potencjału połowowego jest zróżnicowany dla poszczególnych segmentów. We wszystkich latach widać, że jednostki mniejsze charakteryzuje gorsze wykorzystanie potencjalnego czasu połowowego od jednostek większych. Prawdopodobnie tą można wytłumaczyć mniejszą dzielnością połowową małych statków (są one bardziej wrażliwe na złe warunki pogodowe). Ponadto koszt zaangażowanego kapitału dla tych grup statków jest niższy niż w przypadku dużych statków, a brak aktywności połowowej małych jednostek połowowych wiąże się z relatywnie niską utratą potencjalnych przychodów. Innym wytłumaczeniem niskiego poziomu wskaźnika, może być również niska liczba dni połowowych łodzi rybackich prowadzących połowy na Zalewie Wiślanym, wynikająca z krótszego sezonu połowowego, związanego z zalodzeniem akwenu. W grupie statków do 12 metrów mogą znajdować się również jednostki prowadzące połowy bez nastawienia

komercyjnego (np. uprawiające rybołówstwo jako działalność dodatkową lub prowadzące połowy na własny użytek). Łodzie te wychodzą w morze na jeden lub kilka dni w roku, w celu uniknięcia wykreślenia z rejestru statków.

W 2015 r. zauważalna zmiana wielkości wskaźnika wystąpiła tylko w segmencie statków ukierunkowanych na połowy ryb dennych – głównie dorszy oraz storni (VL1824 DTS). Zarówno wskaźnik kWdni jak i GTdni dla tej grupy statków spadł o 14 punktów procentowych. Pogorszenie wielkości wskaźnika to skutek zarówno wzrostu liczby dni połowowych dla najbardziej aktywnego statku (ze 171 w 2014 r. do 185 w 2015 r.) jak również spadku średniej liczby dni połowowych całego segmentu (ze 117 w 2014 r. do 100 w 2015 r.). Mimo niższej średniej liczby dni połowowych, wielkość osiągniętych połowów segmentu była w 2015 r. wyższa o 9% od połowów z 2014 r. Cechą charakterystyczną obserwowaną w tej grupie jednostek był znaczny wzrost udziału ryb pelagicznych (szprotów i śledzi) w strukturze połowowej. W 2015 r. szproty i śledzie miały odpowiednio 50% i 15% udziału w wielkości połowów, natomiast ryby denne dorsz i stornia odpowiednio 24% i 9%. W stosunku do 2014 r. w segmencie nastąpił niewielki spadek udziału szprotów w połowach (-1%), wzrost udziału śledzi (+2%) oraz wzrost udziału dorszy (+4%) i spadek udziału storni (-5%).

Rysunek 1. Wykorzystanie w latach 2013 -2015 potencjału floty wyrażonego w kWdniach i GTdniach

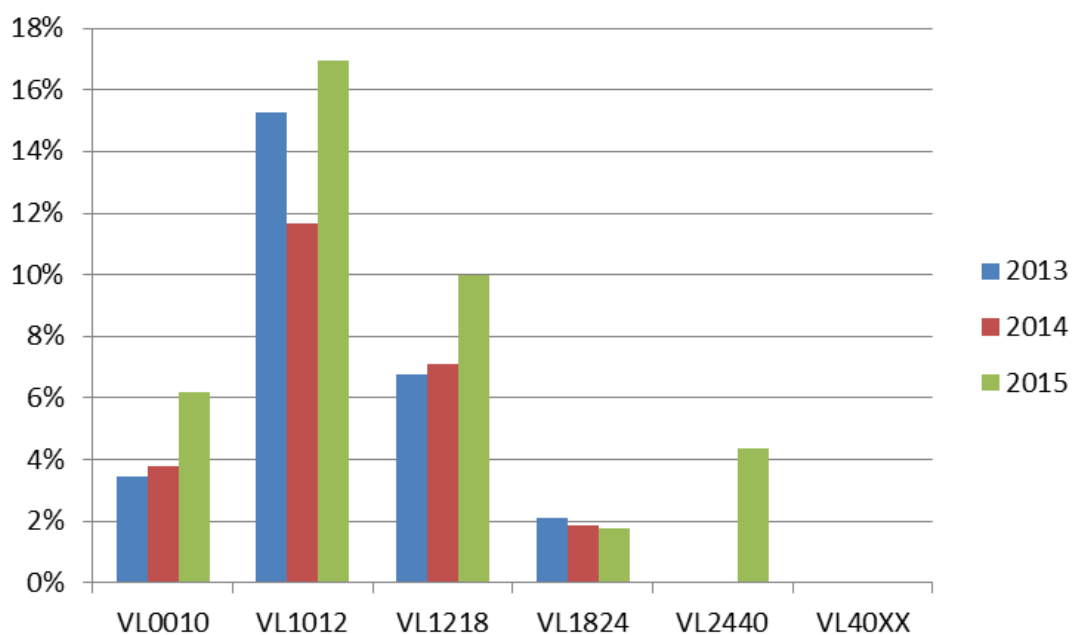
4. Wskaźnik nieaktywnej floty

Wskaźniki nieaktywnej floty obliczono dla lat 2013-2015 w oparciu o dane z rejestru statków rybackich, dla jednostek prowadzących połowy na Morzu Bałtyckim, zarejestrowanych 1 stycznia każdego roku z analizowanych lat. Zgodnie z wytycznymi, jako wyznacznik aktywności statku rybackiego przyjęto przynajmniej jeden dzień połowowy zaraportowany przez armatora statku w trakcie roku. Analizę danych przeprowadzono w podziale na klasy długości statków (VL - vessel length), zgodnie z metodologią zbioru danych w ramach DCF (Data Collecting Framework).

Wyniki analizy danych za 2015 r. pokazują, że podobnie jak w latach wcześniejszych, udział statków nieaktywnych w polskiej flocie bałtyckiej pozostaje na relatywnie niskim poziomie, niemniej wyższym niż średnia wieloletnia. Dla lat 2012-2014 wskaźnik nieaktywnej floty wynosił średnio, w odniesieniu do liczby, tonażu i mocy silników 5%, 3% i 4%, w 2015 r. było to 8%, 6% i 6%. Niski poziom wskaźnika może być skutkiem obowiązujących przed dniem 4 marca 2015 r. przepisów ustawy z dnia 19 lutego 2004 r. *o rybołówstwie* (Dz. U. Nr 62, poz. 574, z późn. zm.), zgodnie z którymi z rejestru wykreślane były statki, które nie były używane do wykonywania rybołówstwa morskiego przez okres dłuższy niż 12 miesięcy (art. 11 ust. 1 pkt 2 lit. c). Wraz z wejściem w życie w dniu 4 marca 2015 r. ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. *o rybołówstwie morskim* (Dz. U. z 2015 r., poz. 222) przepisy ww. ustawy *o rybołówstwie* nie mają zastosowania, co mogło wpłynąć na wzrost liczby jednostek nieaktywnych w tym roku. Innym wytłumaczeniem wyższej liczby jednostek nieaktywnych w stosunku do roku wcześniejszego może być również niekorzystna sytuacja w zasobach i kondycji osobniczej dorszy, zwłaszcza ich stanu w płytszych wodach przybrzeżnych, tradycyjnych łowiskach floty łodziowej. Relatywnie najwyższy udział statków nieaktywnych widoczny jest w grupach jednostek do 12 metrów, głównie łodzi o długości od 10 do 12 metrów (15% w 2013 r. i 12% w 2014 r. i 17% w 2015 r.). Jednostki z tego przedziału długości specjalizują się w połowach dorszy oraz storni (segment VL1012 PG) - odpowiednio 45% i 27% udziału w ogólnych połowach w 2015 r. oraz połowach śledzi 24% udziału. **Zgodnie z wytycznymi próg 20% cyklicznie nieaktywnej floty może wskazywać na istnienie nierównowagi, natomiast oceniana za normalną sytuację jest wartość wskaźnika do 10%.** W 2015 r. w żadnej z grup długości nie stwierdzono przekroczenia poziomu 20% liczby, GT lub kW floty nieaktywnej. Powyżej 10% lub blisko tej granicy znajdowały się dwie grupy statków, jednostki o długości od 10 do 12 metrów oraz jednostki od 12 do 18 metrów.

Tabela 4. Statystyki aktywności floty w latach 2013-2015

Rok	DCF długość	aktywne			nieaktywne			nieaktywne/ogółem		
		liczba	GT	kW	liczba	GT	kW	liczba	GT	kW
2013	VL0010	449	1 488	14 043	16	56	455	3%	4%	3%
	VL1012	100	1 078	6 887	18	145	995	15%	12%	13%
	VL1218	110	3 079	13 997	8	149	843	7%	5%	6%
	VL1824	47	2 727	11 018	1	51	227	2%	2%	2%
	VL2440	45	6 743	17 518				0%	0%	0%
	VL40XX	1	468	740				0%	0%	0%
2013 Suma		752	15 584	64 203	43	400	2 520	5%	3%	4%
2014	VL0010	483	1 497	14 024	19	54	344	4%	3%	2%
	VL1012	106	1 123	6 981	14	117	832	12%	9%	11%
	VL1218	105	2 951	13 012	8	136	799	7%	4%	6%
	VL1824	52	3 072	12 008	1	37	121	2%	1%	1%
	VL2440	46	7 180	17 935				0%	0%	0%
	VL40XX	1	468	740				0%	0%	0%
2014 Suma		793	16 291	64 699	42	344	2 097	5%	2%	3%
2015	VL0010	500	1 469	13 719	33	84	619	6%	5%	4%
	VL1012	103	1 109	6 902	21	158	1 112	17%	12%	14%
	VL1218	99	2 752	11 843	11	243	1 314	10%	8%	10%
	VL1824	55	3 161	12 516	1	51	227	2%	2%	2%
	VL2440	44	6 885	17 149	2	403	805	4%	6%	4%
	VL40XX	1	468	740				0%	0%	0%
2015 Suma		802	15 844	62 869	68	939	4 078	8%	6%	6%

Rysunek 2. Względny udział liczby nieaktywnych jednostek w poszczególnych przedziałach długości statków

5. Wskaźnik zwrotu z inwestycji (ROI) a druga w kolejności najlepsza opcja wariantowa

Wskaźnik zwrotu z inwestycji informuje o efektywności działalności gospodarczej, pozwalając ocenić poziom zwrotu z zaangażowanego w działalność gospodarczej majątku (aktywów). Obliczany jest jako relacja pomiędzy zyskiem a wartością aktywów trwałych (majątku) przedsiębiorstwa. **Jeśli wartość wskaźnika ROI jest wyższa od „0” oznacza to, że majątek generuje dochody.** W tej sytuacji interpretacja wskaźnika zależy od kosztu bezpiecznej alternatywy. **Wartość wskaźnika ROI niższa od „0” informuje, że działalność jest deficytowa** a permanentne występowanie tej sytuacji oznacza, że przedsiębiorca powinien zastosować zaangażowany w majątek trwały kapitał gdzie indziej. Różnice w wysokości wskaźnika w badanym okresie dla poszczególnych segmentów statków rybackich ukazują, która grupa jednostek (segment statków) najefektywniej wykorzystuje zaangażowany w daną działalność majątek. Efektywność segmentu jest jednak zakłócana zasadami dotyczącymi przyporządkowywania danej jednostki wyłącznie do jednego segmentu (podczas gdy cechą polskiego rybołówstwa jest wielonarzędziowość połowów w trakcie roku). Ta zasada jest także przyczyną częstego zamykania i otwierania segmentów.

Z obliczeń wyłączono zgodnie z obowiązującą metodyką dane dotyczące bezpośrednich dotacji. Tabela 5 przedstawia wysokość wskaźnika ROI wraz z danymi użytymi do jego obliczenia.

Tabela 5. Wskaźnik zwrotu z inwestycji ROI dla segmentów polskiej floty bałtyckiej – dane w tys. euro, 2014.

I.p.	Wyszczególnienie	VL0010 PG	VL1012 PG	VL1218 DFN	VL1218 DTS	VL1824 DTS	VL1824 TM	VL2440 TM	Razem/ Średnio
1	Przychody ogółem w tym	12 170	4 582	1 276	9 054	5 703	3 818	18 521	55 124
	przychody z wyładunków	7 885	3 286	1 230	8 717	5 683	3 776	17 657	48 234
	pozostałe przychody	28	32	27	56	6	6	9	163
	subwencje (nie wliczane)	4 258	1 264	19	281	14	36	855	6 727
2	Koszty ogółem w tym:	8 168	3 661	1 684	7 617	5 133	2 643	16 964	45 869
	wynagrodzenia	2 744	1 143	539	1 609	677	329	3 728	10 770
	zaległe wynagrodzenia	2 749	519	270	565	213	93	548	4 957
	zużycie energii	782	629	306	2824	1336	902	4365	11145
	naprawy i obsługa	274	440	200	787	584	523	1805	4613
	inne koszty zmienne	1 008	463	196	687	529	176	871	3 929
	koszty niezmiennne (stałe)	446	285	136	765	1538	536	3116	6824
	amortyzacja	164	182	36	379	256	83	2531	3632
3	Zysk/strata (przychody bez subwencji –koszty ogółem)	-255	-343	-427	1 156	556	1 139	702	2 528
4	Aktywa trwałe (wartość)	16 976	11 610	5 526	14 417	11 028	8 065	29 251	96 872
5	ROI (zysk/aktywa trwałe)	-1,50%	-2,96%	-7,73%	8,02%	5,04%	14,13%	2,40%	2,61%

Objaśnienia pojęć:

Przychody z wyładunków – określono na podstawie danych z dokumentów pierwszej sprzedaży. W przypadku ich braku - co dotyczy wartości sprzedaży jednostek mniejszych niż 8 metrów oraz w przypadku niekompletności niektórych danych dla statków powyżej 8 m - wartość sprzedaży ryb została obliczona na podstawie średnich rocznych cen poszczególnych gatunków ryb tych statków, które przedłożyły dokument pierwszej sprzedaży oraz danych dotyczących wielkości połowów całej floty.

Pozostałe przychody – dodatkowe przychody z działalności towarzyszących np. turystyczne i okazjonalne.

Subwencje – obejmują najczęściej pomoc publiczną przyznaną armatorowi statku rybackiego w ramach PO RYBY 2007-2013, dotyczy ona przede wszystkim odszkodowań za tymczasowe wstrzymanie połowów oraz dotacje na modernizację statku.

Wynagrodzenia – obejmuje koszty wynagrodzeń brutto wraz z narzutami oraz szacunkową wartość pracy niezapłaconej (np. właścicieli i ich rodzin).

Zużycie energii – obejmuje wykorzystane przez łódź paliwo i smary.

Naprawy i obsługa – dotyczące prowadzonego serwisu jednostek pływających i urządzeń. Prowadzone w postaci najczęściej usług obcych (np. prowadzeniem księgowości). Koszty zawierają wydatki armatorów statków na zakup materiałów i usług służących do bieżących napraw oraz remontów jednostki. Dane określone na podstawie informacji z formularza statystycznego RRW-19.

Inne koszty zmienne – obejmujące wydatki na sprzęt połowowy, łód, skrzynki na ryby, odzież ochronną, pozostałe materiały, wyżywienie załogi, opłaty portowe i wyładunkowe.

Koszty niezmiennne – koszty niezależne od połowów, związane z opłatami, ubezpieczeniami rzeczowymi, ochroną, usługami obcymi z wyjątkiem remontów, kosztami finansowymi, pozostałe itd.

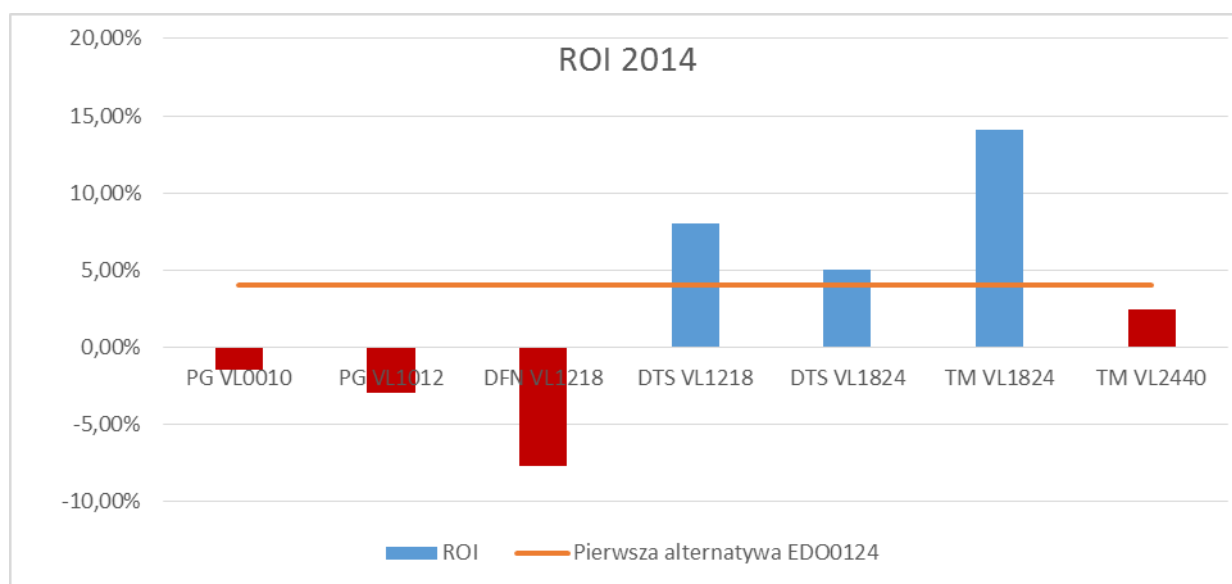
Amortyzacja – obliczona na podstawie ksiąg rachunkowych roczna wartość umorzenia zadeklarowana przez przedsiębiorców w formularzach RRW-19.

Koszty kapitału – amortyzacja oraz alternatywny koszt zainwestowanego kapitału obliczono na podstawie oprocentowania 10-letnich obligacji rządowych pomniejszony o wielkość inflacji.

Wartość aktywów trwałych – określona indywidualnie dla każdej jednostki rybackiej na podstawie stawki rekompensaty możliwej do otrzymania przez armatora w przypadku wycofania statku z pomocą publiczną.

Zysk lub strata – obliczony na podstawie ww. danych, różnica przychodów z wyładunków powiększonych o inne przychody i kosztów ogółem. Nie uwzględnia subwencji.

ROI – wskaźnik pokazujący relację zysku lub straty do wartości aktywów trwałych.

Rysunek 3. Wskaźnik zwrotu z inwestycji ROI dla segmentów polskiej floty bałtyckiej – dane w tys. euro, 2014.

Interpretacja wyników wskaźnika ROI.

W 2014 nastąpiło wyraźne, niemal dwukrotne pogorszenie wskaźników zwrotu z inwestycji bez dotacji państwowych (średnio 2,61% wobec 5,63% w 2013 r. i 6,62% w 2012 r.). Oznacza to spadek sektora poniżej bezpiecznej alternatywy inwestycyjnej w postaci obligacji 10-letnich EDO0124ⁱ, których oprocentowanie w 2014 r. wyniosło 4%. Taka sytuacja wynika przede wszystkim ze spadku przychodowości branży – przychody z wyładunków stanowiły zaledwie 85% przychodów w 2013 r. Systematycznie pogarsza się atrakcyjność inwestycyjna rybołówstwa, co wynika również z wysokiego oprocentowania obligacji w roku 2014 (4% przy inflacji 0,0%ⁱⁱ). Po drugie, od kilku lat rysuje się wyraźnie wyższa dynamika kosztów (blisko 9% w stosunku do 2013). Należy tu jednak zaznaczyć, że na wzrost kosztów miał istotny wpływ oszacowany po raz pierwszy (zgodnie z nową metodyką) koszt zaległych/odroczonej wynagrodzeń (wartość pracy niezapłaconej).

Stopa zwrotu z inwestycji kształtowała się w sposób zróżnicowany w poszczególnych siedmiu segmentach floty. W 2014 r., jak w latach poprzednich, najbardziej efektywnym segmentem był segment VL1824 TM (połowy pelagiczne łodzie 18–24 m). Wartość *wskaźnika ROI* osiągnęło tu wartość ponad 14%, co jest z jednej strony wysokim zwrotem, jednak jest to zwrot znacząco niższy niż w 2013 r. – 23%. Uzyskany zwrot to niemal trzykrotność bezpiecznego oprocentowania w analizowanym roku. Opłacalność tego segmentu wynikała z jednoczesnego wystąpienia dwóch czynników tj. korzystnych cen na szprot paszowego oraz spadku cen dorsza. Należy zaznaczyć, że segment ten nie wystąpił w 2012 r. a jego zmienność wynika z rynkowej migracji pomiędzy segmentami DTS (trawlerów dennych) i TM (pelagicznych) oraz ze wspomnianych wcześniej zasad przyporządkowywania jednostki do segmentu.

Pozytywne wartości *wskaźnika ROI*, tj. powyżej 4% (EDO0124) odnotowały tradycyjnie efektywne segmenty DTS (trawlerów dennych). Wartości stopy zwrotu w tych segmentach były jednak niższe niż w roku poprzednim. W 2014 r. wartość *wskaźnika ROI* dla segmentu VL1218 DTS wyniosła 8,2%, co oznacza poziom zbliżony do roku poprzedniego (7,9%), jednak zdecydowanie niżej niż w 2012 r. – 19%. Segment trawlerów VL1824 DTS odnotował z kolei kolejny spadek do poziomu 5,04% w stosunku do 7,8% w 2013 r. i 12% w 2012 r. Analizowane segmenty trawlerów dennych wykazują w badanym okresie systematyczne, pozytywne zwroty z inwestycji i są stabilnym biegunem wzrostu, przynosząc swoim właścicielom lepsze od bezpiecznej alternatywy korzyści.

Drugi typ sytuacji ekonomicznej w rybołówstwie wystąpił w segmencie największych trawlerów tj. VL2440 TM. Odnotowały one pozytywne wyniki finansowe i przyniosły zwrot z zaangażowanego majątku na poziomie 2,4%, ale nie osiągnęły wystarczającego poziomu ROI w stosunku do bezpiecznej alternatywy. Taka sytuacja wynika przede wszystkim z istotnego obniżenia przychodów z wyładunków w tym segmencie – wyniosły one 73% przychodów, jakie zrealizował segment w 2013 r. czy 2012 r. Ponieważ sytuacja taka w tym segmencie wystąpiła po raz pierwszy, nie można wyciągać wniosków dotyczących zaangażowania kapitałowego.

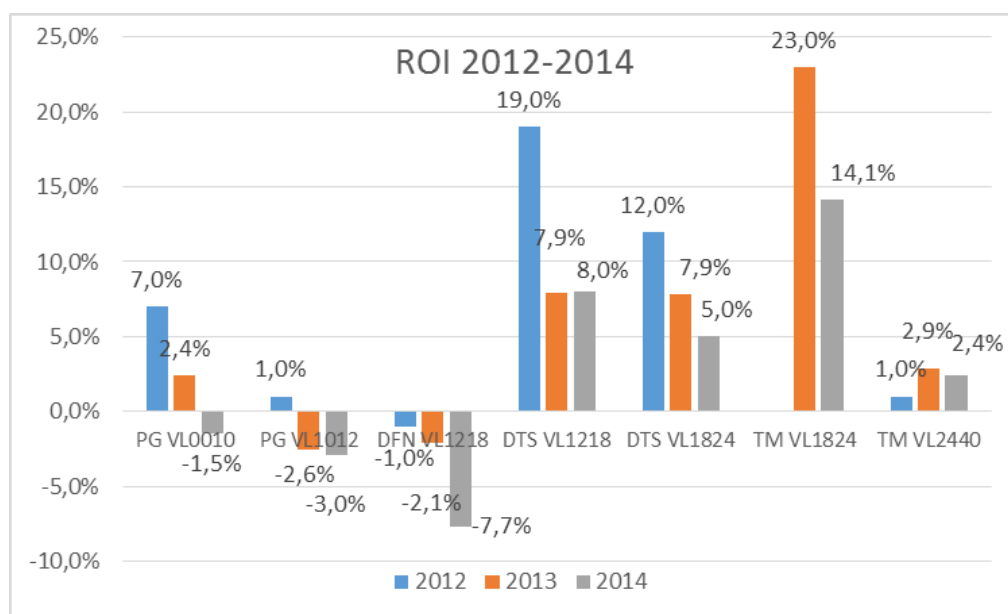
Ostatnią grupą segmentów były segmenty deficytowe. W 2014 r. stratę na działalności odniosły trzy segmenty najmniejszych łodzi tj.: VL0010 PG, VL1218 PG, oraz od lat systematycznie deficytowy VL1218 DFN (poławiający netami). Deficytowość w 2014 r. spowodowana była zdecydowanie niższymi przychodami segmentu. Segment DFN skurczył się w 2013 r. o 44% a w roku 2014 o dalsze 24%. Deficytowość inwestycyjna segmentu DFN był większa niż w poprzednim roku i wyniosła aż - 7,7%. Takie funkcjonowanie w dłuższym okresie doprowadzi do degradacji majątku.

Niższą deficytowość niż segment DFN wykazały dwa segmenty: najmniejszych łodzi do 10m poławiających netami i innymi narzędziami biernymi – VL0010 PG oraz VL1012 PG. Przyczyną takiego stanu był spadek przychodów z wyładunków w segmencie VL1012 PG o 23% i o 3% w segmencie VL0010 PG. Spadkom tym towarzyszył nieproporcjonalny spadek kosztów tylko w segmencie VL1012 PG o 10%, zaś w segmencie VL0010 PG nastąpił

wzrost kosztów ogółem o 3% mimo spadku przychodów. Głównymi pozycjami kosztów były wynagrodzenia i inne koszty zmienne. Zmiany parametrów przychodowych i kosztowych przyczyniły się do uzyskanych deficytowości odpowiednio: -1,5% dla segmentu VL0010 PG i -2,96% dla segmentu VL1012 PG. Oba segmenty odnotowały pogorszenie wyników w stosunku do 2013 i 2012 roku.

W przypadku obliczeń *wskaźnika ROI*, uwzględniających dotacje publiczne, wszystkie segmenty wykazywały pozytywne wyniki ekonomiczne oraz charakteryzowały się zdecydowanie wyższymi stopami zwrotu od bezpiecznych, długoterminowych inwestycji w obligacje rządowe. Średnia stopa zwrotu z inwestycji działalności rybackiej z uwzględnieniem dotacji państwowych wyniosła w 2014 r. 9,6%, co stanowi niemal dwukrotny spadek w stosunku do roku 2013 (17%) i 2012 (22%).

Wieloletnie kształtowanie się współczynnika ROI przedstawiono na rys. 4.

Rysunek. 4. Wieloletnie kształtowanie się wskaźnika ROI w latach 2012-2014

6. Wskaźnik stosunku dochodu bieżącego do dochodu stanowiącego próg rentowności (CR/BER)

Wskaźnik CR/BER odnosi się do progu rentowności, który informuje o sytuacji, w której przychody zostają zrównane z kosztami stałymi i zmiennymi segmentu. BER (*Break Even Revenue*) jest to poziom przychodów, w których zostają one zrównane z całkowitymi kosztami, gdzie CR - to wielkość bieżących przychodów statku lub segmentu. *Wskaźnik CR/BER* ukazuje wartościowo stopień osiągnięcia krótkoterminowej rentowności statku rybackiego. **Wartość wskaźnika powyżej „1” informuje, że pokrycie przychodami jest większe lub równe kosztom stałym i zmiennym, co wskazuje na możliwości osiągnięcia zysku na działalności. Wskaźnik niższy od „1” pokazuje, że przychody działalności floty/segmentu są niewystarczające do pokrycia kosztów.** Ujemna wartość wskaźnika wskazuje na głęboką deficytowość podstawowej działalności uniemożliwiającą pokrywanie

kosztów stałych (koszty zmienne są wyższe od przychodów segmentu). Wskaźnik powinien być skorelowany z obliczeniami ROI.

Tabela 6 zawiera wyliczenia wskaźnika CR/BER dla poszczególnych segmentów floty statków prowadzących połowy w 2014 r.

Tabela 6. Obliczenia wskaźnika CR/BER – dane w tys. euro, 2014.

I.p	Wyszczególnienie	VL0010 PG	VL1012 PG	VL1218 DFN	VL1218 DTS	VL1824 DTS	VL1824 TM	VL2440 TM	Razem
1	Przychody ogółem (CR) w tym:	12 170	4 582	1 276	9 054	5 703	3 818	18 521	55 124
	przychody z wyładunków połowów	7 885	3 286	1 230	8 717	5 683	3 776	17 657	48 234
	pozostałe przychody	28	32	27	56	6	6	9	163
	subwencje	4 258	1 264	19	281	14	36	855	6 727
2	Koszty zmienne w tym:	7 557	3 194	1 511	6 473	3 339	2 024	11 316	35 414
	wynagrodzenia (w tym zaległe)	5 494	1 662	809	2 174	890	423	4 275	15 726
	zużycie energii	782	629	306	2 824	1 336	902	4 365	11 145
	naprawy i obsługa	274	440	200	787	584	523	1 805	4 613
	inne koszty zmienne	1 008	463	196	687	529	176	871	3 929
3	Koszty stałe w tym:	611	467	173	1 144	1 794	619	5 648	10 456
	koszty niezmiennne	446	285	136	765	1 538	536	3 116	6 824
	amortyzacja	164	182	36	379	256	83	2 531	3 632
	koszt utraconych możliwości (nie wliczony)*	679	464	221	577	441	323	1 170	3 875
4	Przychód bez subwencji zapewniający pokrycie kosztów (BER)	13 586	12 495	-854	4 364	4 343	1 331	15 713	38 974
5	CR/BER	0,90	0,37	-1,50	2,07	1,31	2,87	1,18	

Objaśnienia pojęć:

Koszty stałe – koszty niezależne od wielkości połowów związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstw połowowych.

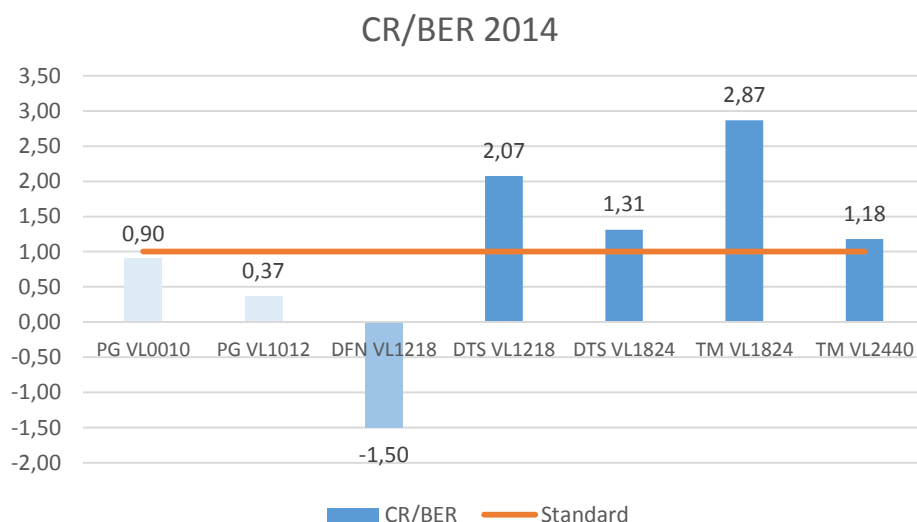
Koszty zmienne – koszty determinowane wielkością połowów (efektów) lub nakładu poniesionego na przedsiębiorcę na połowy.

Inne koszty stałe – koszty bezpośrednio nie związane z wielkością połowów statku rybackiego (w tym opłaty portowe, usługi obce, ubezpieczenia, koszty finansowe, pozostałe).

Koszty utraconych możliwości (korzyści) - powinien być uwzględniany tylko do porównań długoterminowych. Stanowi alternatywę zastosowania kapitału w bezpiecznych walorach.

CR – (current revenue) przychód (bieżący) ogółem.

BER – (break even revenue) przychód, przy którym następuje pokrycie kosztów całkowitych (stałych i zmiennych) i uzyskanie zysku normalnego (0).

Rysunek 5. Wartość wskaźnika CR/BER dla poszczególnych segmentów floty rybackiej w 2014 r. (w obliczeniach nie uwzględniono dotacji publicznych)

Interpretacja wyników wskaźnika CR/BER

Badanie wskaźnika CR/BER służy ocenie przychodowości danego segmentu oraz relacji pomiędzy przychodami a kosztami działalności ujętymi według stopnia ich zmienności. Wyznaczenie punktu pokrycia służy porównaniu z wartością uzyskanych przychodów. Korzystną ocenę otrzymują segmenty, które wykażą przynajmniej pokrycie na poziomie 100% (wartościowo 1).

Długoterminowe obniżanie się BER świadczy o polepszaniu relacji pomiędzy tymi kluczowymi parametrami ekonomicznymi (przychody / koszty zmienne / koszty stałe) i zwiększaniu potencjału osiągnięcia zysku w danym segmencie. W 2014 r. przychody z pierwszej sprzedaży ryb spadły średnio o 15% w stosunku do roku poprzedniego, jednak wraz ze zmniejszeniem się przychodów nie nastąpiła proporcjonalna redukcja kosztów. Koszty zmienne spadły wprawdzie o 18% jednak koszty stałe wzrosły średnio o 114%. Średnio BER w 2014 r. obniżył się o 12% w stosunku do roku poprzedniego, co jest zjawiskiem pozytywnym jednak sytuacja ta była zróżnicowana w poszczególnych segmentach.

Dwa analizowane segmenty poprawiły strukturę przychodowo–kosztową i obniżyły swój próg pokrycia. Sytuacja ta wystąpiła w segmencie VL2440 TM (redukcja o 24%) i w segmencie VL1218 DTS (redukcja o 19%). W pierwszym przypadku pozytywny spadek wywołany był redukcją kosztów zmiennych o blisko 40% a w drugim segmencie spadkiem kosztów stałych o podobną wartość.

Niestety w analizowanym okresie cztery segmenty pogorszyły relację przychody-koszty i uzyskały dynamikę BER w stosunku do 2013 r. powyżej 100%. Segmentami tymi były: VL0010 PG z dynamiką BER 284%, VL1012 PG z dynamiką 200%, VL1824 DTS z dynamiką 182% i TM 1824 z dynamiką 117%. Świadczy to o pogarszaniu warunków gospodarowania i efektywności ekonomicznej w tych segmentach i stawia wyzwania pozyskiwania wyższych przychodów przy jednoczesnej redukcji kosztów.

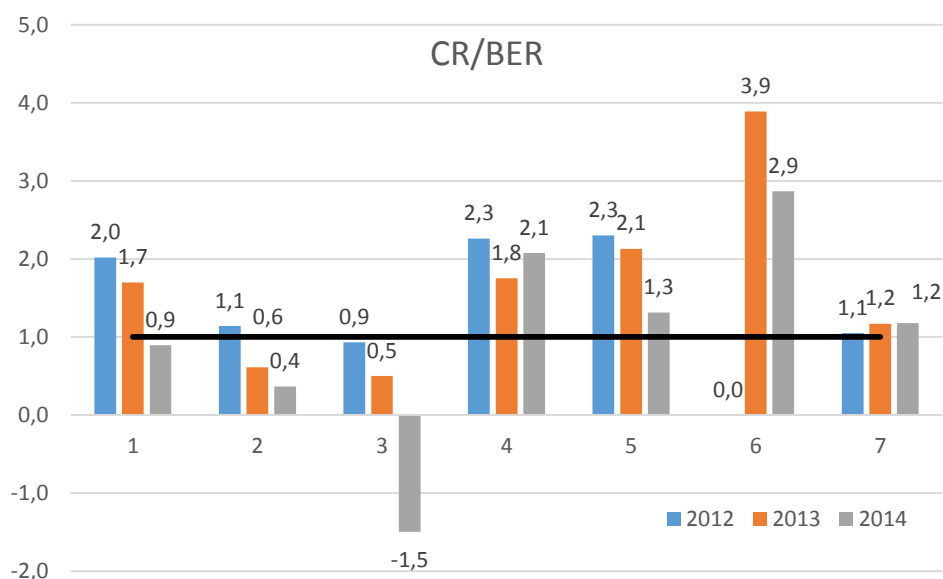
Jeden segment – **VL1218 DFN** wykazał szczególnie niekorzystną strukturę kosztów i przychodów. W przypadku tego segmentu BER ma wartość ujemną, co oznacza, że koszty zmienne produkcji rybackiej są wyższe od przychodów i tym samym nie ma możliwości pokrywania kosztów stałych przy danym poziomie sprzedaży. Segment ten od 2012 r. nie wykazuje symptomów poprawy.

W przypadku badanych segmentów analizę należy podzielić na dwa tory, tj. segmenty, które osiągnęły dodatni wynik finansowy oraz segmenty deficytowe.

Pierwszą grupę stanowią segmenty dochodowe, które przekroczyły wartość relacji CR do BER wyższą od 1. Zakwalifikowało się do niej pięć segmentów: VL0010 PG, VL1218 DTS, VL1824 DTS, VL1824 TM, VL2440 TM. **Najwyższą (najkorzystniejszą) relację uzyskał najbardziej dochodowy w 2014 r. segment VL1824 TM (2,87 raza)**. Segment ten wykorzystał korzystne warunki cenowe na śledzia i na inne ryby pelagiczne. Przychody tego segmentu niemal trzykrotnie przewyższyły punkt rentowności. Drugim co do efektywności segmentem były połowy trawlerów dennych o długości 12-18m – VL218 DTS (2,07 raza). Przychody uzyskane przez ten segment były wyższe od punktu równowagi o ponad 100%. Bezpieczne wartości wskaźnika osiągnięte zostały przez segment VL1824 DTS (1,3 raza) i VL2440 TM (1,18 raza). Do minimalnego poziomu pokrycia zbliżyły również połowy najmniejszych łodzi netami VL0010 PG (współczynnik 0,9). W obszarze deficytowości jednak z dodatnim współczynnikiem pokrycia CR/BER (niższy o blisko połowę w stosunku do 2013 roku) znalazł się segment VL1012 PG (0,37 raza).

W drugiej grupie znalazł się segment VL1218 DFN. Segment ten wykazał ujemną wartość BER, co świadczy o złej strukturze przychodowo-kosztowej. Sytuacja ta wywołana była spadkiem przychodów w segmencie oraz wysoką dynamiką kosztów napraw i obsługi.

Wieloletnie kształtowanie się wskaźnika CR/BER w latach 2012-2014 przedstawiono na rysunku 6.

Rysunek 6. Wartość wskaźnika CR/BER dla poszczególnych segmentów floty rybackiej w latach 2012 -2014

IX. Analiza i ocena równowagi pomiędzy zdolnością połowową a uprawnieniami do połowów w odniesieniu do każdego segmentu floty rybackiej na przestrzeni 3 kolejnych lat

Tabela 7. Zestawienie wskaźników osiągniętych przez poszczególne segmenty polskiej floty rybackiej w kolejnych 3 latach (odpowiednio na lata 2012-2014 albo 2013-2015)

Segment	Wskaźnik wykorzystania statku (vessel utilisation indicator)			Wskaźnik zrównoważonego odłowu (sustainable harvest indicator)	Wskaźnik zagrożonych stad (stocks-at-risk)	Wskaźnik CR/BER (ratio between current revenue (CR) and break even revenue (BER))	Wskaźnik ROI (Return of Investment (ROI) vs. next best alternative)
	Liczba statków rybackich (No. of vessels)	kWdni (kWdays)	GTdni (GTdays)				
VL0010 PG	516 in 2015 ↓ 526 in 2014 485 in 2013	40% in 2015 ↑ 38% in 2014 37% in 2013	38% in 2015 ↑ 38% in 2014 38% in 2013	0.85 in 2015 0.75 in 2014 0.62 in 2013	0 in 2015 0 in 2014 0 in 2013	0.90 in 2014 ↓ 1.70 in 2013 2.02 in 2012	-1,50% in 2014 ↓ 2.39% in 2013 7% in 2012
VL 1012 PG	103 in 2015 ↓ 107 in 2014 102 in 2013	42% in 2015 42% in 2014 43% in 2013	43% in 2015 43% in 2014 45% in 2013	1.28 in 2015 1.28 in 2014 1.48 in 2013	1 in 2015 1 in 2014 1 in 2013	0.37 in 2014 ↓ 0.61 in 2013 1.14 in 2012	-2,96% in 2014 -2.58% in 2013 1% in 2012
VL1218 DFN	23 in 2015 ↓ 28 in 2014 34 in 2013	49% in 2015 50% in 2014 41% in 2013	49% in 2015 49% in 2014 41% in 2013	2.97 in 2015 1.55 in 2014 1.69 in 2013	1 in 2015 1 in 2014 1 in 2013	-1.50 in 2014 ↓ 0.50 in 2013 0.93 in 2012	-7,73% in 2014 -2.07% in 2013 -1% in 2012
VL1218 DTS	69 in 2015 ↓ 73 in 2014 75 in 2013	58% in 2015 60% in 2014 58% in 2013	59% in 2015 63% in 2014 59% in 2013	1.13 in 2015 1.51 in 2014 1.30 in 2013	1 in 2015 1 in 2014 1 in 2013	2.07 in 2014 1.75 in 2013 2.26 in 2012	8,02% in 2014 7.94% in 2013 19% in 2012
VL1824 DTS	38 in 2015 ↑ 35 in 2014 33 in 2013	54% in 2015 68% in 2014 57% in 2013	55% in 2015 69% in 2014 57% in 2013	1.01 in 2015 1.41 in 2014 1.35 in 2013	1 in 2015 1 in 2014 1 in 2013	1.31 in 2014 2.13 in 2013 2.30 in 2012	5,04% in 2014 ↓ 7.85% in 2013 12% in 2012
VL1824 TM	20 in 2015 21 in 2014 18 in 2013	59% in 2015 56% in 2014 65% in 2013	62% in 2015 60% in 2014 65% in 2013	0.97 in 2015 1.39 in 2014 1.35 in 2013	0 in 2015 0 in 2014 0 in 2013	2.87 in 2014 3.89 in 2013 2012-brak danych*	14,13% in 2014 23.01% in 2013 2012-brak danych*
VL2440 TM	41 in 2015 43 in 2014 42 in 2013	66% in 2015 ↑ 64% in 2014 58% in 2013	67% in 2015 ↑ 64% in 2014 59% in 2013	0.96 in 2015 1.30 in 2014 1.25 in 2013	0 in 2015 0 in 2014 0 in 2013	1.18 in 2014 ↑ 1.17 in 2013 1.05 in 2012	2,40% in 2014 2.85% in 2013 1% in 2012

* Segment floty VL1824TM z uwagi na bardzo małą liczbę należących do niego statków nie zaistniał w statystykach w 2012 r.

1. Wyniki osiągnięte przez segment statków rybackich VL0010 PG (statki o długości całkowitej do 10 m, połowiąjące netami i innymi narzędziami biernymi):

- ❖ w obszarze wskaźników biologicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik zrównoważonego odłowu (sustainable harvest indicator) wyniósł 0,85,
 - ✓ wskaźnik zagrożonych stad (stocks at risk) wyniósł 0;
- ❖ w obszarze wskaźników technicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik wykorzystania statku (vessel utilisation indicator) wyniósł 40% kWdni i 38% GTdni,
 - ✓ wskaźnik nieaktywnej floty (inactive fleet indicator) wyniósł 6% ogólnej liczby statków rybackich w omawianym segmencie floty, co oznacza niewykorzystanie 5% GT i 4% kW statków w tym segmencie;
- ❖ w obszarze wskaźników ekonomicznych (2014 r.):
 - ✓ wskaźnik ROI wyniósł -1,5%,
 - ✓ wskaźnik CR/BER wyniósł 0,9.

Biorąc pod uwagę wyniki powyższych wskaźników należy stwierdzić tendencję utrzymywania się niskiego poziomu wartości wskaźnika zrównoważonego odłowu (w 2015 r. – 0,85, w 2014 r. – 0,75 i w 2013 r. – 0,62) oraz tendencję nie indukowania przez ten segment floty śmiertelności połowowej większej niż śmiertelność docelowa – wskaźnik zagrożonych stad w okresie 2013–2015 r. wyniósł 0). Należy zatem stwierdzić, że zdolność połowowa

segmentu VL0010 PG jest zrównoważona do dostępnych możliwości połowowych. Potwierdzeniem powyższego może być niski poziom nieaktywnych statków w tym segmencie floty, jednak z tendencją wzrostową w 2015 roku. W roku 2013 *wskaźnik nieaktywnej floty* dla omawianego segmentu wyniósł 3% ogólnej liczby statków rybackich w segmencie, co oznacza niewykorzystanie 4% GT i 3% kW, a w 2014 r. wyniósł on 4% ogólnej liczby statków rybackich w segmencie, co oznacza niewykorzystanie 3% GT i 2% kW. W roku 2015 osiągnął poziom 6% ogólnej liczby statków rybackich w omawianym segmencie floty, co oznacza niewykorzystanie 5% GT i 4% kW statków w tym segmencie.

Charakterystyczny dla segmentu jest utrzymujący się niski poziom wykorzystania potencjału statków rybackich. Wartość *wskaźnika wykorzystania statku* w 2013 r. wyniósł 37% kWdni i 38% GTdni, w 2014 r. 38% kWdni i 38% GTdni, a w 2015 r. odpowiednio 38% i 40%.

Niepokojącym symptodem jest pojawienie się po raz pierwszy oznak deficytowości segmentu – *wskaźnik ROI* w 2015 r. wyniósł -1,5%, oraz tempo dochodzenia do tego wyniku – w 2013 r. *wskaźnik ROI* wynosił 7%. Mimo tego faktu i biorąc pod uwagę skalę deficytowości należy uznać, że może ona mieć charakter incydentalny i w chwili obecnej nie daje podstawy do wydawania negatywnej opinii.

Segment ten ma niewielki wpływ na zasoby i nie wykazuje braku zrównoważenia zdolności połowowej do dostępnych możliwości połowowych z zastrzeżeniem wystąpienia po raz pierwszy symptomu negatywnych wyników ekonomicznych w niewielkiej skali.

2. Wyniki osiągnięte przez segment statków rybackich VL1012 PG (statki o długości całkowitej od 10 do 12 m, połowiąjące netami i innymi narzędziami biernymi):

- ❖ w obszarze wskaźników biologicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik zrównoważonego odłowu (sustainable harvest indicator) wyniósł 1,28,
 - ✓ wskaźnik zagrożonych stad (stocks at risk) wyniósł 1;
- ❖ w obszarze wskaźników technicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik wykorzystania statku (vessel utilisation indicator) wyniósł 42% kWdni i 43% GTdni,
 - ✓ wskaźnik nieaktywnej floty (inactive fleet indicator) wyniósł 17% ogólnej liczby statków rybackich w omawianym segmencie floty, co oznacza niewykorzystanie 12% GT i 14% kW statków w tym segmencie;
- ❖ w obszarze wskaźników ekonomicznych (2014 r.):
 - ✓ wskaźnik ROI wyniósł **-2,96%**,
 - ✓ wskaźnik CR/BER wyniósł 0,37.

Biorąc pod uwagę powyższe wskaźniki oraz fakt opierania się tego segmentu floty na połowach przelówionego stada – *wskaźnik zrównoważonego odłowu* w okresie 2013-2015 przekraczał wartość 1 – ze względu na spełnienie 2 warunku, co oznacza, że segment ten w podanym okresie wykonywał ponad 10% połowów stada mającego status zasobów zagrożonych, tendencję utrzymywania się *wskaźnika zagrożonych stad* w okresie 2013-2015 na poziomie 1, a także wyraźną tendencję obniżania się poziomu *wskaźnika ROI* (-2,96% w 2014 r., -2,58% w 2013 r. i 1% w 2012 r.), jak również utrzymujący się, w porównaniu do lat poprzednich, spadek poziomu *wskaźnika CR/BER* (0,61 w 2013 r. i 1,14 w 2012 r.), który w 2014 r. utrzymał wartość poniżej 1 (0,37), widoczna jest niekorzystna sytuację tego

segmentu floty pod względem osiągniętych w okresie 2012-2014 wyników ekonomicznych, przy jednoczesnym jego negatywnym oddziaływaniu na stan zasobów.

Dodatkowo segment charakteryzuje się najwyższym poziomem statków nieaktywnych tego segmentu w całej polskiej flocie rybackiej. *Wskaźnik nieaktywnej floty* w 2015 r. zwiększył się w porównaniu do lat poprzednich r do poziomu 17% (w 2014 r. wyniósł 12% ogólnej liczby statków rybackich ww. segmentu floty, co oznaczało niewykorzystanie 9% GT i 11% kW statków w tym segmencie, a w 2013 r. wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 15%, 12% GT i 13% kW)

Reasumując uzyskane wyniki można stwierdzić, że **segment VL1012 PG wykazuje wyraźny brak zrównoważenia do dostępnych możliwości połowowych.**

3. Wyniki osiągnięte przez segment statków rybackich VL1218 DFN (statki o długości całkowitej od 12 do 18 m, poławiające netami):

- ❖ w obszarze wskaźników biologicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik zrównoważonego odłowu (sustainable harvest indicator) wyniósł 2,97,
 - ✓ wskaźnik zagrożonych stad(stocks at risk) wyniósł 1;
- ❖ w obszarze wskaźników technicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik wykorzystania statku (vessel utilisation indicator) wyniósł 49% kWdni i 49% GTdni,
 - ✓ wskaźnik nieaktywnej floty (inactive fleet indicator) wyniósł 10% ogólnej liczby statków rybackich w omawianym segmencie floty, co oznacza niewykorzystanie 8% GT i 10% kW statków w tym segmencie;
- ❖ w obszarze wskaźników ekonomicznych (2014 r.):
 - ✓ wskaźnik ROI wyniósł **-7,73%**,
 - ✓ wskaźnik CR/BER wyniósł **-1,50**.

W analizowanym segmencie utrzymuje się tendencja opierania się tego segmentu floty na połowach przełowionego stada – *wskaźnik zrównoważonego odłowu* w okresie 2013-2015 przekraczał wartość 1 – ze względu na spełnienie 2 *warunku*, co oznacza to, że segment ten w podanym okresie wykonywał ponad 10% połowów stada mającego status zasobów zagrożonych. Zwraca uwagę również stała tendencja utrzymywania się *wskaźnika zagrożonych stad* w okresie 2013-2015 na poziomie 1, a także wyraźna tendencja obniżania się poziomu *wskaźnika ROI* (**-7,73%** w 2015 r., **-2,07%** w 2013 r. w i **-1%** w 2012 r.), jak również utrzymujący się spadek poziomu *wskaźnika CR/BER* (**-1,5%** w 2015 r., 0,5 w 2013 r. i 0,93 w 2012 r.). W przypadku *wskaźnika CR/BER* jego wartość po raz pierwszy spadła poniżej zera, co oznacza, że operujące w tym segmencie jednostki nie pokrywają nawet swoich kosztów zmiennych.

Zatem podobnie, jak w przypadku segmentu VL1012 PG, osiągnięcie przez segment VL1218 DFN w okresie 2012-2015 niekorzystnych wyników zarówno w zakresie wskaźników ekonomicznych i biologicznych wskazuje na brak zrównoważenia zdolności połowowej tego segmentu do dostępnych możliwości połowowych.

Reasumując, należy jednoznacznie stwierdzić, że **segment VL1218 DFN wykazuje wyraźny brak zrównoważenia do dostępnych możliwości połowowych, który jest widoczny zarówno na podstawie osiągniętych przez ten segment wyników w zakresie wskaźników biologicznych i ekonomicznych.**

4. Wyniki osiągnięte przez kolejny segment statków rybackich VL1218 DTS (trawlerzy denne o długości całkowitej od 12 do 18 m):

- ❖ w obszarze wskaźników biologicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik zrównoważonego odłowu (sustainable harvest indicator) wyniósł 1,13,
 - ✓ wskaźnik zagrożonych stad (stocks at risk) wyniósł 1;
- ❖ w obszarze wskaźników technicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik wykorzystania statku (vessel utilisation indicator) wyniósł 58% kWdni i 59% GTdni,
 - ✓ wskaźnik nieaktywnej floty (inactive fleet indicator) wyniósł 10% ogólnej liczby statków rybackich w omawianym segmencie floty, co oznacza niewykorzystanie 8% GT i 10% kW statków w tym segmencie;
- ❖ w obszarze wskaźników ekonomicznych (2014 r.):
 - ✓ wskaźnik ROI wyniósł 8,02%,
 - ✓ wskaźnik CR/BER wyniósł 2,07.

Na uwagę w analizie zrównoważenia zasługuje fakt zmniejszających się wartości *wskaźnika zrównoważonego odłowu*. W 2015 r. wskaźnik ten zbliżył się do wartości 1 i wyniósł 1,13. Nadal jednak niniejszy segment floty bazuje na połowach przełowionych stad, które są eksploatowane na poziomie wyższym niż F_{MSY} – *wskaźnik zrównoważonego odłowu* w okresie 2013-2015 przekraczał wartość 1.

Jednocześnie wartość *wskaźnika zagrożonych stad* dla segmentu VL1218 DTS w latach 2013-2015 wyniósł 1 – ze względu na spełnienie 2 warunku. Oznacza to, że segment ten w podanym okresie wykonywał ponad 10% połowów stada mającego status zasobów zagrożonych.

Na wysoce pozytywną ocenę zasługują wyniki ekonomiczne osiągnięte przez ten segment floty. Wartość *wskaźnika ROI* wykazuje pewne wahania w kolejnych latach (w 2014 r. – 8,02%, w 2013 r. – 7,94% i w 2012 r. – 19%), ale jednocześnie utrzymująca się na stosunkowo wysokim poziomie w porównaniu do pozostałych segmentów polskiej floty rybackiej. O silnej ekonomice tego segmentu świadczy również *wskaźnik CR/BER*, wskazujący na pozytywną relację w pokrywaniu kosztów przychodami.

Mając na uwadze niewielką liczbę statków rybackich w segmencie VL1218 DTS (w 2015 r. 69 jednostek, stanowiące 7,9% całej polskiej floty bałtyckiej, w 2014 r. 73 jednostki, stanowiące 8,4% całej polskiej floty bałtyckiej i w 2013 r. 75 jednostek, stanowiące 9% całej polskiej floty bałtyckiej), brak jest przesłanek mogących wskazywać na znaczący brak bilansowania zdolności połowowej tego segmentu do zasobów.

W związku z tym należy stwierdzić, że **zdolność połowowa segmentu VL1218 DTS jest jedynie w nieznacznym stopniu niezrównoważona do dostępnych możliwości połowowych (z tendencją poprawy), jednak wyniki finansowe uzyskane przez ten segment floty wskazują na jego dobrą sytuację ekonomiczną.**

5. Wyniki osiągnięte przez segment VL1824 DTS (trawlerzy denne o długości całkowitej od 18 do 24 m):

- ❖ w obszarze wskaźników biologicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik zrównoważonego odłowu (sustainable harvest indicator) wyniósł 1,01,
 - ✓ wskaźnik zagrożonych stad (stocks at risk) wyniósł 1;

- ❖ w obszarze wskaźników technicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik wykorzystania statku (vessel utilisation indicator) wyniósł 54% kWdni i 55% GTdni,
 - ✓ wskaźnik nieaktywnej floty (inactive fleet indicator) wyniósł 2% ogólnej liczby statków rybackich w omawianym segmencie floty, co oznacza niewykorzystanie 2% GT i 2% kW statków w tym segmencie;
- ❖ w obszarze wskaźników ekonomicznych (2014 r.):
 - ✓ wskaźnik ROI wyniósł 5,04%,
 - ✓ wskaźnik CR/BER wyniósł 1,31.

Podobnie jak w segmencie VL1218 DTS wartość *wskaźnika zagrożonych stad* dla segmentu VL1824 DTS w analizowanych latach wynosi 1 w związku ze spełnieniem 2 *warunku*, co oznacza, że segment ten w podanym okresie wykonywał ponad 10% połowów stada mającego status zasobów zagrożonych.

Tu również występuje bazowanie omawianego segmentu floty na połowach przełowionych stad, które są eksploatowane na poziomie wyższym niż F_{MSY} – *wskaźnik zrównoważonego odłowu* w okresie 2013-2015 przekraczał wartość 1.

Segment charakteryzował się pozytywnymi wynikami ekonomicznymi w analizowanym okresie. Podlegająca pewnym wahaniom wartość *wskaźnika ROI* w kolejnych latach (w 2014 r. – 5,04%, w 2013 r. – 7,85% i w 2012 r. – 12%) i utrzymująca się na stosunkowo wysokim poziomie w porównaniu do pozostałych segmentów polskiej floty rybackiej, wskazuje na sprawność operacyjną tego segmentu i funkcjonowanie zdrowych mechanizmów ekonomicznych. Mając na uwadze niewielką liczbę statków rybackich w przedmiotowym segmencie (w 2015 r. 38 jednostek, stanowiące 4,4% całej polskiej floty bałtyckiej, w 2014 r. 35 jednostek, stanowiące 4% całej polskiej floty bałtyckiej i w 2013 r. 33 jednostki, stanowiące 4% całej polskiej floty bałtyckiej), co świadczyć może o wywoływaniu niewielkiej presji na zasoby, należy stwierdzić, że nie ma tutaj przesłanek mogących wskazywać na brak zbilansowania zdolności połowowej tego segmentu do zasobów. Reasumując można stwierdzić, że **zdolność połowowa segmentu VL1824 DTS jest jedynie w nieznacznym stopniu niezrównoważona do dostępnych możliwości połowowych**, albowiem wyniki finansowe uzyskane przez ten segment floty wskazują na jego stosunkowo dobrą sytuację ekonomiczną.

6. Sytuacja segmentu VL1824TM (trawlerzy pelagiczne o długości całkowitej od 18 do 24 m):

- ❖ w obszarze wskaźników biologicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik zrównoważonego odłowu (sustainable harvest indicator) wyniósł 0,97,
 - ✓ wskaźnik zagrożonych stad (stocks at risk) wyniósł 0;
- ❖ w obszarze wskaźników technicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik wykorzystania statku (vessel utilisation indicator) wyniósł 59% kWdni i 62% GTdni,
 - ✓ wskaźnik nieaktywnej floty (inactive fleet indicator) wyniósł 0% ogólnej liczby statków rybackich w omawianym segmencie floty;
- ❖ w obszarze wskaźników ekonomicznych (2014 r.):
 - ✓ wskaźnik ROI wyniósł 14,13%,

- ✓ wskaźnik CR/BER wyniósł 2,87.

W tym przypadku zwraca uwagę po raz pierwszy osiągnięcie wartości *wskaźnika zrównowazenia odłowu* poniżej 1. W związku z powyższym można stwierdzić, że segment nie bazuje już na połowach przełowionych stad, które są eksploatowane na poziomie wyższym niż F_{MSY} (*wskaźnik zrównowazonego odłowu* w latach 2014 i 2013 przekraczał wartość 1, a w 2015 r. obniżył się do 0,97). Także *wskaźnik zagrożonych stad* w okresie 2013-2015 był na bezpiecznym poziomie i wyniósł 0.

Uwagę zwracają rekordowe we flocie bałtyckiej wyniki osiągnięte przez segment VL1824 TM w zakresie wskaźników ekonomicznych. Wartość *wskaźnika ROI* w 2014 r. dla tego segmentu wyniosła 14,13%, co wprawdzie oznacza istotny spadek w porównaniu do 23,01% w 2013 r., niemniej jednak nadal jest to wysokość wysoce pozytywna. Również wartość *wskaźnika CR/BER* omawianego segmentu była najwyższa w całej flocie bałtyckiej. Przychody osiągnęły blisko trzykrotność (2,87) punktu równowagi.

Niewielka liczba statków rybackich w przedmiotowym segmencie (w 2015 r. 20 jednostek, stanowiące 2,3% całej polskiej floty bałtyckiej, w 2014 r. 21 jednostek, stanowiące 2,4% całej polskiej floty bałtyckiej, a w 2013 r. 18 jednostek, stanowiące 2,2% całej polskiej floty bałtyckiej), świadczyć może o stosunkowo bezpiecznym poziomie wpływu segmentu na zasoby. W związku z powyższym należy stwierdzić, że zdolność połowowa segmentu VL1824 TM jest zrównowazona do dostępnych możliwości połowowych.

7. Sytuacja segmentu VL2440 TM (trawlerzy pelagiczne o długości całkowitej od 24 do 40 m):

- ❖ w obszarze wskaźników biologicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik zrównowazonego odłowu (sustainable harvest indicator) wyniósł 0,96,
 - ✓ wskaźnik zagrożonych stad (stocks at risk) wyniósł 0;
- ❖ w obszarze wskaźników technicznych (2015 r.):
 - ✓ wskaźnik wykorzystania statku (vessel utilisation indicator) wyniósł 66% kWdni i 67% GTdni,
 - ✓ wskaźnik nieaktywnej floty (inactive fleet indicator) wyniósł 0% ogólnej liczby statków rybackich w omawianym segmencie floty;
- ❖ w obszarze wskaźników ekonomicznych (2014 r.):
 - ✓ wskaźnik ROI wyniósł 2,40%,
 - ✓ wskaźnik CR/BER wyniósł 1,18.

W tym przypadku, podobnie jak w poprzednim segmencie, po raz pierwszy w analizowanym okresie osiągnięto w 2015 r. wartość *wskaźnika zrównowazonego odłowu* w dopuszczalnym wymiarze (0,96). Nie występuje już sytuacja z lat 2013-2014 bazowania omawianego segmentu floty na połowach przełowionych stad, które w analizowanych latach były eksploatowane na poziomie wyższym niż F_{MSY} – *wskaźnik zrównowazonego odłowu* w 2015 r. nie przekroczył wartości 1.

Wskaźnik zagrożonych stad w okresie 2013-2015 był na bezpiecznym poziomie i wyniósł 0 we wszystkich analizowanych latach.

Segment osiąga pozytywne, stabilne jednak niezbyt wysokie wartości wskaźników ekonomicznych. Wysokość *wskaźnika ROI* w okresie 2012-2014 utrzymywała się na stabilnym poziomie (1% w 201 r., 2,85% w 2013 r. i 2,40% w 2014 r.) nieprzekraczającym

3%. To z kolei świadczy o pozytywnych mechanizmach jednak o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej w porównaniu do bezpiecznych alternatyw. Z kolei wartość *wskaznika CR/BER* w okresie 2012-2014 przekraczała wartość 1, co wskazuje dobrą strukturę przychodów - kosztową (w 2014 r. – 1,18, w 2013 r. – 1,17 i w 2012 r. – 1,05).

Również niewielka liczba statków rybackich w przedmiotowym segmencie (w 2015 r. 41 jednostek, stanowiące 4,7% całej polskiej floty rybackiej, w 2014 r. 43 jednostki, stanowiące 4,9 % całej polskiej floty bałtyckiej i w 2013 r. 42 jednostki, stanowiące 5% całej polskiej floty bałtyckiej), świadczyć może o stosunkowo bezpiecznym poziomie wpływu segmentu na zasoby. W związku z powyższym należy stwierdzić, że zdolność połowowa segmentu VL2440 TM jest zrównoważona do dostępnych możliwości połowowych.

Stosownie do art. 22 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniającego rozporządzenia Rady (WE) nr 1954/2003 i (WE) nr 1224/2009 oraz uchylającego rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002 i (WE) nr 639/2004 oraz decyzję Rady 2004/585/WE, poniżej zawarty został *Plan działania* dotyczący segmentów niezrównoważonych, o których mowa powyżej.

X. Plan działania

W związku z wynikami wskaźników biologicznych, technicznych i ekonomicznych dotyczących polskiej floty bałtyckiej, przedstawionymi w rozdziale VIII Sekcja F *Oszacowanie i dyskusja na temat wskaźników równowagi* oraz rozdziale IX. *Analiza i ocena równowagi pomiędzy zdolnością połowową a uprawnieniami do połowów w odniesieniu do każdego segmentu floty rybackiej na przestrzeni 3 kolejnych lat*, stosownie do art. 22 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1380/2013, należy stwierdzić, że niektóre segmenty polskiej floty bałtyckiej nie są skutecznie zrównoważone do dostępnych możliwości połowowych.

W celu zapewnienia równowagi między zdolnością połowową floty a dostępnymi możliwościami połowowymi (zasobami), mając jednocześnie na uwadze zapewnienie możliwości prowadzenia działalności połowowej w sposób zrównoważony i efektywny, należy podjąć odpowiednie działania w celu osiągnięcia tej równowagi.

Realizacji powyższego celu służyć mają działania w zakresie:

- 1) **trwałego zaprzestania działalności połowowej**, o którym mowa w art. 34 rozporządzenia *Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 508/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2328/2003, (WE) nr 861/2006, (WE) nr 1198/2006 i (WE) nr 791/2007 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1255/2011* lub
- 2) **tymczasowego zaprzestania działalności połowowej**, o którym mowa w art. 33 ww. rozporządzenia Nr 508/2014

do realizacji których zostaną wykorzystane środki finansowe **Programu Operacyjnego „Rybacktwo i Morze” (PO RYBY 2014-2020)** współfinansowanego z budżetu Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

Należy zaznaczyć, że działania finansowane w ramach PO RYBY 2014-2020, a odnoszące się do segmentów floty uznawanych w raporcie za zrównoważone, nie są ujęte w niniejszym *Planie*, lecz zostaną określone w przepisach krajowych, wdrażających Europejski Fundusz Morski i Rybacki.

1. Trwale zaprzestanie działalności połowowej

Pomoc w zakresie trwałego zaprzestania działalności połowowej obejmie polskie statki rybackie należące do segmentu:

- **VL1012 PG** – statki o długości całkowitej od 10 m do 12 m prowadzące połowy netami i innymi narzędziami biernymi lub
- **VL1218 DFN** – statki o długości całkowitej od 12 m do 18 m prowadzące połowy netami, na które w ostatnich 3 latach przyznano w specjalnym zezwoleniu połowowym co najmniej dwa gatunki objęte kwotami połowowymi, w tym dorsza bałtyckiego.

Wskazane powyżej segmenty floty wykazują wyraźny brak zrównoważenia do dostępnych możliwości połowowych, co zostało jednoznacznie stwierdzone w rozdziale IX

raportu. Brak zrównoważenia, o którym mowa powyżej, został zdiagnozowany na podstawie negatywnych wyników uzyskanych przez ww. segmenty floty w zakresie wskaźników biologicznych za okres 2013-2015 oraz wskaźników ekonomicznych za okres 2012-2014. W odniesieniu do segmentu **VL1012 PG** zwraca uwagę najwyższy poziom statków nieaktywnych w całej flocie bałtyckiej w 2015 r.(wskaźniki techniczne).

Stosownie do przepisów ww. rozporządzenia Nr 508/2014, pomoc w zakresie trwałego zaprzestania działalności połowowej dotyczyć będzie:

- polskich statków rybackich, które w ciągu dwóch lat kalendarzowych poprzedzających datę złożenia wniosku o dofinansowanie (WoD) prowadziły działalność połowową na morzu przez co najmniej 90 dni w roku;

lub

- rybaków, którzy w ciągu dwóch lat kalendarzowych poprzedzających datę złożenia WoD przez co najmniej 90 dni w roku pracowali na morzu na pokładzie statku rybackiego, którego dotyczy trwale zaprzestanie.

Trwale zaprzestanie działalności połowowej będzie realizowane w drodze złomowania statków rybackich. Pomoc będzie wypłacana po trwałym usunięciu danego statku rybackiego z polskiego rejestru statków rybackich (należącego do rejestru floty rybackiej Unii), a także cofnięciu, dotyczącej danego statku, licencji połowowej i wygaśnięciu specjalnego zezwolenia połowowego (upoważnienia do połowów). Zezłomowanego statku nie będzie można wprowadzić ponownie do rejestru. Przewiduje się, że złomowanie obejmie ok. 50 statków rybackich.

Przewiduje się także udzielanie pomocy w zakresie trwałego zaprzestania działalności połowowej na drewniane statki rybackie bez ich złomowania, pod warunkiem, że zachowają na lądzie funkcję związaną z dziedzictwem. Będzie to dotyczyć drewnianych statków rybackich należących do ww. segmentów floty, które są uznane za niezrównoważone. Przewiduje się, że działanie takie obejmie ok. 10 statków rybackich.

Trwale zaprzestanie działalności połowowej finansowane będzie ze środków finansowych PO RYBY 2014-2020, a pomoc będzie przyznawana do dnia 31 grudnia 2017 r.

2. Tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej

Tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej obejmie polskie statki rybackie należące do segmentów:

- **VL1218 DTS** – trawlerzy denne o długości całkowitej od 12 m do 18 m lub

- **VL1824 DTS** – trawlerzy denne o długości całkowitej od 18 m do 24 m,

na które w ostatnich 3 latach przyznano w specjalnym zezwoleniu połowowym co najmniej dwa gatunki objęte kwotami połowowymi, w tym dorsza bałtyckiego.

Jak wskazano w rozdziale IX raportu, wymienione powyżej segmenty floty wykazują nieznaczne niezrównoważenie do dostępnych możliwości połowowych. Obok zdiagnozowanych negatywnych wyników w zakresie wskaźników biologicznych za okres 2013-2015, zwracają uwagę pozytywne wyniki finansowe uzyskane przez te segmenty floty,

co wskazuje na ich stosunkowo dobrą sytuację ekonomiczną. Zatem zastosowanie wobec ww. segmentów floty działań o charakterze tymczasowym, niewyłączających ich trwale z rybołówstwa, jest rozwiązaniem jak najbardziej adekwatnym.

Dodatkowo, po zakończeniu przyznawania pomocy w zakresie trwałego zaprzestania działalności połowowej, tj. po dniu 31 grudnia 2017 r., przewiduje się, że pomocą w zakresie tymczasowego zaprzestania działalności połowowej zostaną objęte także statki rybackie należące do segmentu VL1012 PG oraz do segmentu VL1218 DFN, które nie skorzystały z pomocy w zakresie trwałego zaprzestania działalności połowowej.

Stosownie do przepisów ww. rozporządzenia Nr 508/2014, pomoc w zakresie tymczasowego zaprzestania działalności połowowej dotyczyć będzie:

- polskich statków rybackich, które w ostatnich dwóch latach kalendarzowych poprzedzających złożenie WoD przez co najmniej 120 dni prowadziły działalność połowową na Morzu Bałtyckim,

lub

- rybaków, którzy w ostatnich dwóch latach kalendarzowych poprzedzających datę złożenia WoD przez co najmniej 120 dni pracowali na morzu na pokładzie statku rybackiego, którego dotyczy ww. tymczasowe zaprzestanie.

Wsparcie będzie udzielane na okres maksymalnie 6 miesięcy na dany statek rybacki w latach 2014 – 2020. W przypadku otrzymania wsparcia na dany okres, cała działalność połowowa prowadzona przez statek rybacki lub danego rybaka zostanie skutecznie zawieszona.

Ponadto, przewiduje się objęcie niezrównoważonych segmentów floty, pomocą finansową w zakresie **ochrony i odbudowy morskiej różnorodności biologicznej i ekosystemów morskich oraz systemów rekompensat w ramach zrównoważonej działalności połowowej**, o której mowa w art. 40 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 508/2014. Celem pomocy będzie zapewnienie tym segmentom alternatywnych form działalności.

Departament Rybołówstwa

Ministerstwo Gospodarki Morskiej

i Żeglugi Śródlądowej

ⁱ <http://www.obligacjeskarbowe.pl/oferta-obligacji/obligacje-10-letnie-edo/edo0124/>

ⁱⁱ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-pot-inflacja-/roczne-wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-w-latach-1950-2014/>